Moteris

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1974 3

gegužė
birželis

TURINYS

N. Narutė	Laukų madonai (eil.)	1
E. Krikščiūnienė	Motina Gabrielle Roy kūryboje	2
N. Narutė	Malda (eil.)	4
P. L-nė	Stalioraičių Aldutė	5
D. Sadūnaitė	Ėriukų girdymas (eil.)	8
H. Mošinskienė	Velykų tulpės	9
Z. Tenisonaitė	Kaip atsirado knyga	11
I. Hill	Ugnies gėlės	13
• Knygos	D. Augienė — Dvidešimtmetis	16
	E. Čekienė — Lietuvės moters galia	17
	S. Vilkauja — Saulėlydžio paguoda	18
	I. Malėnas — Jaunimas dainuoja	19
	S. Krašauskas — Violeta Nešukaitytė	20
• Moterys pasaulyje	G. Krivickienė — Lietuvės moterys Vašingtone	22
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	26
• Šeimininkių kampelis	Veda L. Murauskienė	27

ILIUSTRACIJOS

H. Žmuidzinienė	Šimonių Madona	1
A. Galdikas	Mergaitė su lelija	3
A. Galdikas	Moteris su grūstuvu	3
S.Didelytė	Pušų sonetai	4
E. Katilius	Jūros etiudas	7
S. Ikamas	Dainininkė	8
M. B. Stankūnienė	Metų laikai	10
J. Plikonytė	Saulės duktė	11
R. Rosytė	Erdvė	13
M. B. Stankūnienė	Kanklininkas	14
M. B. Stankūnienė	Muzikantas	15
A. Varnas	Birutė	16

"MOTERIS" LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1974 m. Nr. 3 (99)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

Z. DAUGVAINIENĖ — kalbos taisytoja, Z. DIDŽBALIENĖ — korektorė,

I. KAIRIENĖ — skyriaus vedėja, L. MURAUSKIENĖ — skyriaus vedėja,

BRONĖ PABEDINSKIENĖ — administratorė.

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, M 6 H 1 A 8, Canada

Spaudė "Žiburių" spaudos bendrovė, Toronto, Ontario. Prenumerata metams $6.00; garbės prenumerata $10.00.

Viršelis — aukštaitiškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1974 m. Nr. 3 (99) Printed by "The Lights" Printing and Publishing Co. Limited in Toronto.

moteris

1974 Nr. 3 (99)

LAUKŲ MADONAI.

Matau kaip skuba vakaras keliu.

AŠ jo sulaukti negaliu.

Jis naginėtas, toks ramus

Žalia išplaukusių rugių vaga lėtai ateina.

Susirenka kaimynai ir savi suklaupiame seklyčioje.

Ir meldžiamės atsidūsėjimais giliais:

Karaliene angelų, karaliene artojų.

Laukų ir žalių gojų.

Motina užtarytoja, motina mano žemės.

Klūpi viensėdžiai, prie jų mėlyni šilai.

Nuleidusi pavargusias rankas svirtis.

Tai čia paslėpta mano pasaka mažajam albume,

Kaip meldėmės tada, kaip meldės laisvėje visa gentis.

NERIMA NARUTĖ

H. Žmuidzinienė — *Šimonių Madona*

MOTINA GABRIELLE ROY KŪRYBOJE

E. KRIKŠČIŪNIENĖ

Nedaugelis kanadiečių rašytojų susilaukė tokio populiarumo Kanadoje ir užjūry, kaip Gabrielle Roy. Jos romanai studijuojami kaip prancūzų kanadiečių romano pavyzdžiai vidurinėse mokyklose ir universitetuose. Visi jos romanai patvirtina, kad dinamiškiausias jos įkvėpimo šaltinis yra motina. Jos didžiųjų romanų motinos tipai Rose-Anna Lacasse (Bonheur d'occasion), Eveline (Rue Deschambault) ir Luzina Tousignant (La Petite Poule d'Eau) yra įvairūs to paties motinos tipo variantai. Intensyviausios, patetiškiausios ir simpatingiausios scenos Gabrielle Roy kūryboj priklauso motinos pasauliui.

Šio motinos garbinimo pasėkoj, jos moteriški personažai yra gyvesni, labiau humaniški nei vyriški. Kaikurie kritikai netgi kaltina ją sakydami, kad moteris Gabrielle Roy kūryboje turi vieną silpnybę: būdama perdaug svaraus charakterio, moteris nejučiomis sužlugdo vyro asmenybę. Čia ir glūdi harmonijos stoka trijų romanų šeimose. Azarijus, Hippolyte ir Edouard yra trys moters užguito vyro tipai.

Pirmame romane "Bonheur d'occasion", 1947 metais laimėjusiame Le Prix Femina, Rose-Anna nėra pagrindinė veikėja, bet jos charakteris labai rūpestingai atvaizduotas. Ji yra vykusiai nušviesta savo santykiuose su saviškiais: vyru, motina ir ypatingai su dukterimi Florentine, pagrindine šio romano veikėja.

Azarijus Lacasse, Rose-Anna vyras, pavaizduotas kaip svajotojas, neturis praktiško sugebėjimo, nepajėgiąs apsaugoti savo šeimą nuo skurdo. Pilnas įvairių įdėjų, mėgstąs girtis ir gražiai kalbėti, jis yra nuolatinis bedarbis žiemos metu, kai Montrealy sustoja statybos ir navigacijos darbai. Pasaulinė 1930-1939 m. krizė šeimą materialiai sužlugdo iki skurdo. Rose-Anna, laukdama dvylikto kūdikio, priversta jieškoti smulkių darbelių šeimos išlaikymui. Vyrui pagaliau susiradus darbą ji nežino kaip jam pataikauti, joks pagarbos pareiškimas neatrodo jai perdidelis.

Deja, jos laimei niekad nelemta trukti ilgesnį laiką. Azarijus būtinai sugeba būti atleistas iš darbo dėl vienos ar kitos priežasties. Nuostabiausia tačiau, kad ir po dvidešimties vedybinio gyvenimo metų, jis dar sugeba uždegti žmoną savo nepraktiškom svajonėm, ir nežiūrint visų praeities nusivylimų, ji tiki jo naujais sumanymais.

Viena iš jo fantastiškų užgaidų tai suorganizuota kelionė "pasiskolintu" iš darbovietės sunkvežimiu vykti į žmonos tėviškę klevo sulos leidimo metu. Visa Rose-Anna laimė glūdi jos nustebime ir pasiruošime kelionei. "Argi jis galėjo įsivaizduoti ją pagavusį jausmą, tas Azarijus, tas neeilinis vyras? Jos džiaugsmas jai užėmė žadą."

Rose-Anna brangiai mokės už tą netikėtą laimę. Vargšė moteris pajus žiaurios tikrovės smūgį už tai, kad ji vienai dienai norėjo išsivaduoti iš tikrovės jungo, paragauti savo jaunystės dienų saldybę. Jos motina, idealizuojama iš tolo, pasirodo jai nesuprantamai griežta. Rose-Anna, kuri per visą savo vedybinio gyvenimo laikotarpį niekuomet niekam nesiskundė, staiga pajunta didelį norą pasiguosti motinai. Bet šaltas motinos veidas, jai sukėlė begalinės vienumos jausmą. Ji pasijuto beveik susigėdusi, kad atvyko pas motiną ne kaip stipri, pareiginga šeimos motina, bet kaip vaikas, reikalingas motinos pagalbos.

Šita kelionė sukėlė jai eilę nusivylimų. Visų pirma, ji pamatė savo niekus tauškiantį vyrą kitoj, nei savo skurdžios aplinkos, šviesoj. Lygindama jį su savo šeimos nariais, ji pamato jo menkystę. Motinos akyse ji išskaito jai taikomą priekaištą. Į ją žiūrima, kaip į viso jos skurdaus gyvenimo kaltininkę: kam gi jai reikėjo tekėti už to perėjūno Azarijaus, kodėl ji nepasirinko padoraus ūkininko? Čia glūdi visa blogybė. Jokio pasigailėjimo jos dabartinei padėčiai, jokios pagarbos už jos drąsą pasirinkti miestietį vyrą: ji nusipelnė to ką turi.

Kokia kvailystė buvo jieškoti džiaugsmo, argi tai nėra tikriausias būdas užsitraukti nelaimę? Grįžtant namo, įvykus nelaimei, sugriūva be leidimo paimtas sunkvežimis, ji priversta nakties metu grįžti į motinos namus. Po to vargingas grįžimas į Montrealį. Susigėdusio vyro laikysena išduoda jai kelionės pasėkas: jis vėl neteko darbo. Namuose nujautimas dar didesnės nelaimės: kaimynė perspėja ją, kad duktė Florentine, tėvams išvykus, buvo parsivedusi jauną vyrą, kuris išbuvo su ja visą savaitgalį. Pavargusi, palaužta motina grįžta mintimis prie didžiausio savo rūpesčio — sūnaus Danieliaus nepagydomos ligos.

Ant Rose-Anna pečių griūva ne tik ekonominiai šeimos rūpesčiai, bet ir vaikų auklėjimas. Ta paprasta, bemokslė moteris vykdydama motinos pareigas neturi nieko kito kaip tik savo intuiciją. Ji visais būdais sengiasi paslėpti nuo vaikų skurdą, kuris jų veidelius dažo liūdnomis spalvomis. Atitraukdama nuo savęs geresnį kąsnį vaikams, pati graužia duonos plutas, pasislėpusi už krosnies, kad jos pasiaukojimas nebūtų pastebimas.

Florentine, vyriausioji duktė, kelia jai daug nerimo. Graži ir ryžtinga mergaitė. Jos menka padavėjos alga gelbsti visą šeimą nuo bado. Jos darbe progos nukrypti nuo tiesaus kelio dažnos. Florentine spiriasi visiem vyliam. Jai tačiau patinka ambicingas jaunuolis Jean Levesque, kuriam Florentine atsparumas imponuoja. Jis bando ją suvedžioti. Florentine įsimyli, be to jis jai atrodo gera priemonė išsivaduoti iš skurdo. Tapusi nėščia, praradusi vilti laimėti Jean, Florentine savo keliu apgauna ją įsimylėjusį kareivį Emmanuelį, tuo būdu išsigelbėdama iš vargo ir iš gėdos.

Florentine yra romano centre. Santykiuose su ja labiausiai išryškėja motinos charakteris. Motinos meilė, jos pasididžiavimas dukra, nesugeba nusipelnyti dukters pasitikėjimo. Motina kenčia tylėdama, skaus-

MERGAITĖ SU LELIJA

A. GALDIKAS

MOTERIS SU GRŪSTUVU

mą dėl dukters neatvirumo ji bando išblaškyti darbu. Ji pasitenkina kentėjimu ir guodžiasi galėdama bent matyti, kad ir užsidariusią savy, dukterį.

Florentine paveldėjo iš motinos energiją ir darbo meilę. Tačiau ji bandys panaudoti tą energiją ambicijai, kurios motina neturi, kuri priima gyvenimą, toki koks jis yra. "Gyvenime, Florentine, negali daryti taip, kaip nori, turi daryti taip, kaip gali". "Neteisybė," svajoja Florentine, "aš darysiu taip, kaip aš norėsiu. Aš neskursiu taip, kaip motina." Išnaudodama nuoširdžią Emmanuelio meilę savo klaidai paslėpti, ji visai sąmoningai nukrypsta nuo motinos pasirinkto kelio.

Beaugančių vaikų paslaptys kelia Rose-Anna susirūpinimą. Ji trokšta jiems duoti daugiau, nei ji gavo iš savo motinos. "Visą gyvenimą ji mus aprūpino maistu, rūbais ir gerais patarimais, bet argi tai viskas, ką motina turėtų duoti savo vaikams?" Jos pačios motinystė jai pasirodo sunki pareiga. Nežiūrint jos nuoširdžių pastangų, ji jaučia, kad Florentine ir Eugenijus jai neatviri, pastarasis tegrįžta namo pavalgyti ir išsimiegoti. Dukters Yvonne misticizmas ją dar labiau neramina. Jos nesuprasdama, ji žavisi ja ir kenčia drauge. Prieš eidama ligoninėn lankyti Danieliaus, Yvonne pareiškia niekuomet netekėsianti, stosianti vienuolynan. Mergaitei dingus už kampo, motinai pasirodė, kad jos vaikas staiga tapo atkirstas nuo gyvenimo, kad jas staiga atskyrė neperžengiamas nuotolis. Tuo metu iš visų jos praradimų šis pasirodė jai pats sunkiausias, pats paslaptingiausias, pats beviltiškiausias.

Mažiausias sūnus Danielius, kurį ji visą gyvenimą buvo apsupusi meile, išraunamas iš jos širdies prieš jo fizinę mirtį. Paguldytas ligoninėn, sergąs leukemija, jis prisiriša prie gailestingosios seselės Jenny. Motinos akivaizdoj jis šaukiasi Jenny ir Rose-Anna prieš gražią ir vikrią seserį jaučiasi dar sykį ištikta realybės smūgio. Ji praranda savo vaikų vidaus pasaulį. Florentine pasirinko pinigus, Eugenijus laisvę, Yvonne religiją, Dainielius veržiasi grožio link. Rose-Anna negalėjo duoti jiems to, ko kiekvienas jų troško. Tai jos didžiausia nelaimė. Ši motina kenčia viena. Ji nesiskundžia niekam, išskyrus Dievą. Jos siela giliai religinga. Ji tiki, nestatydama jokių klausimų. Ji tipiška motina: praktiško proto, narsi gyvenimo kovoj, naivi ir atvira savo moteriškume.

"La Petite Poule d'Eau" yra pats poetiškiausias iš visų Gabrielle Roy romanų. Vienoje šiaurinės Manitobos saloje gyvena vienintelė šeima: Hippolyte ir Luzina Tousignant su savo vaikais. Luzina yra tarsi laiminga Rose-Anna sesuo. Rose-Anna apleido kaimą, mieste pažindama vargą ir nesugebėdama duoti vaikams to, ko jų prigimtis troško. Luzina nusisuko nuo miesto, rasdama savo šeimai prieglobstį gamtos aplinkoj.

Luzina turtingos prigimties. Žema, pilno sudėjimo, šviesi, didelių besijuokiančių akių. Protinga ir nuoširdi moteris, ji lyg suderintas smuikas. Ji turi retą dovaną skleisti laimę aplinkai vien savo buvimu. Jos gyva vaizduotė, jos gyvumas, mokėjimas pasakoti visus sužavi.

Luzina gyvena savo vaizduote. Be paliovos ji pilna svajonių, bet ji laiminga, kadangi jos svajonės leidžiasi įvykdomos. Ji svajojo apie mokyklą vaikams. Jiems beaugant ją kankina rūpestis, kad jiems, atskirtiems nuo pasaulio, nėra arti mokyklos. Ji sugalvoja rašyti valdžiai prašymą, kuris patenkinamas. Sala gauna mokytoją, vien Tousignant šeimai.

Ji ne iš tų kurią nervina vaikų triukšmas. Ramių nervų, svajotoja, linkusi į grožį, ji lengvai užsimiršta, prisimindama ir besipasakodama pati sau įvairius nuotykius. Ji perskaitė visas knygas, kurias tik galėjo gauti. Žmonės jai džiaugsmo šaltinis, nes ji mėgsta kalbėti. Ji vienintelė iš visų Tousignant, kuri keliauja. Sykį metuose ji apleidžia salą tam, kad grįždama parsivežtų naujagimį. Šios kelionės tai jos "atostogos", jos teikia medžiagos begaliniam pasakojimam grįžus namo. Ji domisi viskuo. Kelionėje ji susiranda draugų, su kuriais vėliau susirašinėja.

Luzina laiminga moteris. Jai netrūksta sunkumų ir bandymų, bet viskas jai visuomet gerai baigiasi. Šilima,simpatingumas veržiasi iš jos. Šitos šilimos židinys jos širdis. Ji įkūnyta motinos siela. Vyrui ir vaikams ji džiaugsmo šaltinis. Mokyklos mokytojams ji draugė ir motina.

Trečias romanas "Rue Deschambault", pagrįstas Gabrielle vaikystės prisiminimais. Tėvas, valdžios tarnautojas, rūpinasi ateivių apgyvendinimu Vakarų Kanadoj. Jis myli juos ir yra jų mylimas. Jis jų globėjas, patarėjas ir tėvas. Namuose tačiau jis užsidaręs, žmona ir vaikai nesupranta jo vienišumo, nei reikalo rasti šeimoje poilsį nuo visų darbe sutiktų problemų.

Tėvai ir visas gyvenimas pavaizduoti tokie, kaip jie atrodo vaiko vaizduotės akims. Motina parodyta su savo dorybėmis ir silpnybėmis. Ji žymiai jaunesnė už savo vyrą, kilusi iš Kvebeko, bet atsikėlusi į Manitobą tuoj po vedybų. Christine (autorė) — jauniausias vaikas šeimoje. Motina jau besenstanti moteris, ant kurios pečių gula vaikų auklėjimo rūpesčiai. Ji negyvena skurde, kaip kad Rose-Anna, nei vienatvėje, kaip Luzina, ji tačiau panaši į jas savo svajonėmis. Pririšta prie namų, ji svajoja apie keliones ir laisvę. Christine žodžiais tariant "Mama man sakė, kad ji dar norėtų būti laisva, kad paskutinis noras, kuris niršta žmoguje, yra noras laisvės" . . . Pasiėmusi Christine, atidavusi kitas dvi dukteris vienuolynan, ji, be vyro žinios, siuvimu užsidirbusi pinigų, pasileidžia į Kvebeką. Aplanko vyro gimines, per didelį vargą susiranda savo mokyklos suolo draugę, užsidariusią ir visų užmirštą vienuolyne, ir drebančia širdimi grįžta namo. Netgi ir vyras, kuris grįžęs iš Saskatchewan, kur Doukhoborai kėlė neramumus, rado tuščius namus, ir, surinkęs iš visų kampų vaikus, dešimt dienų jais rūpinosi ir, pykčio kamuojamas žingsniavo per dienas koridorium pirmyn ir atgal, išvydęs žmoną, atjaunėjusią kelionėj, jos pasakojimų pagautas, nubraukia ašarą.

Visos trys motinos, būdamos skirtingos, turi bendrų bruožų. Jos visos begalo moteriškos savo intuicija, savo vaizduote, savo galia mylėti ir kentėti. Jos yra motiniškos savo sugebėjimu globoti, suprasti.

Didžiausią vidinę kovą motina išgyvena pajutusi, kad vaikai slysta iš jos globos. Ji nori juos saugoti ir laikyti savo šiltam glėby kaip galima ilgiau, ir jai sunku, kai vaikas pradeda bandyti iš tos globos išsivaduoti. Motinai sunku suprasti, kad vaikas yra individas, su savo paties norais ir siekimais. Ir šita mintis gražiai išreikšta Gabrielle Roy novelėje "La Route d'Altamont", kur motina klausia dukters, norinčios vykti į užjūrį: "Dėlto, kad būtum tuo, kuo nori, tu nori viską sugriauti?" Galbūt savo pačios sažinės priekaištaujama, nes ir jai, kaip Christine, išvykus į Europa, neteko daugiau gyvos motinos išvysti, Gabrielle užbaigia novelę žodžiais: "Tikriausiai ji mirė nuo ligos, bet gal ir iš širdies skausmo, kaip kad miršta daugelis žmonių."

G. DIDELYTĖ

PUSŲ SONETAI

NERIMA NARUTĖ

MALDA.

Šiandieną jums parodysiu gražiausią pasaką,
Kurią laikiau ilgai paslėpusi
Vaikystės atminimų albume.
Atsimenu tas vietas, jūs jų nežinote.
Drėgme pakvipusius laukuos takelių siūlus.
Kuriais nubėgusi toli aš į lankas skyniau tada,
Traškiais kotais aukso purienas.
Laužiau baltų ievų puokštes.
Ir mėlynų alyvų didelius glėbius
Nešiau pavasario seklyčion.
Šiandien giedosime mūsų viensėdyje gegužines.

STALIORAIČIŲ ALDUTĖ

P. L-NĖ

Išaugo ji Kubilių kaime, mažame pašešupio ūkelyje. Vos tik prisikėlus Lietuvai, Naumiestyje įsikūrė gimnazija. Aldutė iš karto sėda į antrą (ar gal trečią?) klasę, nes namie jau tėvo paruošta. Nedidutė ir kukli, nuošaliai susitraukusi lyg kamuolėlis, ji kiūto suole, nieku neprasikiša, niekam neįkyri. Apvalus veidelis smulkių bruožų, bet tamsios akutės žvalios ir budrios — domiai dairosi aplink ir semia žinias. Mokosi ji vidutiniškai, gal kad jaunutė kitų tarpe, o gal kad ne vien į sausus knygų mokslus širdis palinkusi. Bet greičiausiai todėl, kad kai mes, kiti moksleiviai, gyvenom čia pat mieste ir be gaišaties, be purvo per keletą minučių atbėgdavom į klasę, tai jai reikėjo atklampoti keletą kilometrų dumblinu keliu, o pareinant net sutemdavo žiemą — per Kudirkos tiltą, per Meištų kaimą, toliau plentu ligi sudarginio vieškelio, tuomet kairėn pasukus dar geroka varsna ligi namų. Per šlapdribas ir darganas, per žiemos pusnis atbrisdavo menkutė mergytė lietaus nuplakta arba šerkšnu apšarmojusi, batelių auleliai purvais apsivėlę, galva skepetom apmuturiuota, rankos nugrubusios. Lyg iš kito pasaulio. O čia sėsk ir rašyk lygiai su visais ekstemporalę arba spręsk algebrą. Tačiau mokslu varėsi neblogai — mokytojams niekad bėdos nebuvo. Tik tokiose sąlygose dar jos polinkiai negalėjo išryškėti: moksleivių susirinkimus popietėm lankyti ir visuomeniškai lavintis negalėjo. Bet ji nieku nesiskundė, visa priėmė geruoju, tokia jos prigimtis, o akutės žibėjo jaukumu ir viltimis.

Penktoje klasėje, iškilus progai, pasirodė jos altruistinis proveržis. Dėl kažkokio ginčo vienam bendraklasiui grėsė išmetimas iš mokyklos. Visi draugai užjautėme, ir štai tas kuklus kamuolėlis — pati pirmoji pasisiūlė eiti keliese pas direktorių malonės prašyti. Tai buvo drąsa, nes malonių prašytojai galėjo nukentėti didžia bausme — elgesio pažymio sumažinimu.

Gimnaziją užbaigė Marijampolėje, ten jau veikliai įsirikiavusi į ateitininkų veikimą. Tuos trejetą metų susirašinėjau: kaip įdomūs buvo jos jaunuoliškų idealų gvildenimai, jautraus mergaitiško amžiaus dvasiniai skrydžiai!

Kaune studijos. Ir ji nebe naujokė — tuoj visa širdim ir didžiu uolumu pasineria į idėjinę veiklą. Tačiau ji nebuvo viršūnių ar reprezentacijos asmuo, o tikra darbo pelytė. Valdyboje ar komisijose jai tenka sunkesnių ir paprastesnių pareigų vieta, kur prisieina daug gaišuoti ir pasiaukojimo įdėti. Ir ji ėjo visur, kur tik darbo spraga žiojosi. Nesigodėjo lengvesnių ar garbingesnių pareigų, nelaukė padėkos ar atlygio, buvo gana, kad savo mieloje org-je gali savo dalį įnešti ir pasitarnauti, savo sugebėjimus geram tikslui panaudoti. Pvz. Naujosios Vaidilutės štabe tapo visų "juodu" darbų įrankiu: už redaktorę šen ten bėginėti, spaustuvėje eigą prižiūrėti, laužymu, korektūra, klišėm rūpintis, net pas bendradarbius raštų iškaulyti ir nuėjus vietoje paimti.

Ano meto jaunimas, naujai atidarytose lietuviškose mokyklose besimokas, buvo ypač patrauktas visuomenininko idealu. Kurie giliau galvojo ir platesnių akiračių siekė, būtinai veržėsi lavintis visapusiškai, kad ne tik sau, bet ir savo krašto žmonėms ką nors vertingesnio suteiktų. Tad dideliu įkarščiu buvo pulta į organizacinį veikimą. Tauta jau laisva ir savoje valstybėje sparčiai tvarkosi, tad kova dėl lietuvybės atpuolė. Bet reikėjo dar visą tautą kelti iš tamsos ir skurdo, kuriais ji buvo apsmaugta ilgu caro valdžios nuvergimu. Šis buvo akivaizdus, labai kilnus uždavinys šviesiam jaunimui, o gausi ateitininkija tuomet žygiavo pačiame priekyje. Ir todėl net mergaitėm visuomeninio darbo kelias buvo patrauklus — anuometiniam inteligentui pirmaeilė būtinybė. Kiekvieno šviesuolio prievedermė — telktis būrin ir sujungti jėgas, kad ir patys gyvenimiškiau išprustų ir daugiau tautoje gėrio paskleisti pajėgtų.

Taip ir Aldutė, mažo ūgio ir nestiprios sveikatos, droviai kukli ir neiškalbi, anais ateitininkų klestėjimo laikais nemaža prisidėjo prie savo org-jos laimėjimų derliaus, nors vis likdavo lyg už kitų nugaros, tokia ji nežymi ir atliktais darbais nesigarsinanti. Tuomet kaip tik daug energijos ir sumanumo pareikalavo statomi puikūs Ateitininkų Rūmai. Įvairių komisijų, auku rinkėjų, tam tikslui balių ir loterijų ruošėjų, posėdžių, važinėjimų, paramos ieškojimo — neapskaičiuosi. Nuoširdžiai dirbo visi nariai, tad greit didžiulis namas stojo ant kojų. Ir tuomet buvo galima atsidėti daug našesniam idėjiniam veikimui.

Toji visuomeninė kryptis mūsų mokslo jaunime buvo anuomet vienas iš teigiamiausių bruožų. Ta dvasia užsikrėtė daugelis, jei ne didžiuma, nors ne visi buvo itin gabūs ar pajėgūs, bet geri norai ir tikros pastangos vedė visus idealizmo taku ir įgalino ką nors visuomeniškai teigiamo atlikti. Taip sutelktiniu entuziazmu greitai augštyn pakilo visa atsikūrusi Lietuva. Jaunimas buvo apimtas idėjos, kad diplomu reikia ne tik sau karjeros siekti, bet svarbiausia — savo asmenį kilniau išugdyti, bendru išsilavinimu dvasios aruodus praturtinti ir — įgytu mokslu daug gero savo tautai atnešti. Maždaug tikėta tokiu dėsniu: mokslą baigti ir tapti gabiu savo srities specialistu — dar tik pusė idealo, dar nepilnas inteligentas, vien siauras vienos srities žinovas. Todėl būtina savo išlavinta asmenybe dar nešti šviesą lietuvių visuomenei.

Šitokią pažiūrų linkmę, tur būt, pagimdė 1918 m. laisvės atkovojimas: mūsų žmonės, ypač inteligentija, įsitikino, kaip didžios reikšmės yra visuomeninė veikla, vieningai sutelkti darbai. Taip valstybės atsikūrimo pradžioje visuomeninis idealas moksleivijai stovėjo pirmoje vietoje. Gimnazijose visur tuoj kūrėsi įvairios

kuopelės, buvo gyvai svarstomi įstatai ir konkrečių darbų užmojai, sudaromas nuosavas knygynėlis; rimtų paskaitų ciklai, referatai su karštom, daugelį įtraukiančiom diskusijom. Susirinkimai dažni ir gausiai lankomi, visų laukiami. Taip augo bendras išprusimas, visuomeninė drąsa ir iškalba, ugdėsi potraukis idealizmui ir socialiniam bendravimui — kūrėsi plačių akiračių inteligencija.

Be abejo Naumiestyje mus jaudino ir žavėjo tebegyvi V. Kudirkos pėdsakai: jaunas ir gabus daktaras kilniai pasiaukojo tautai, o auka buvo ne veltui — trims milijonams mūsų tautos žmonių išpirko laisvę! Šis akivaizdus faktas mus traukė ir įpareigojo tapti vertais Kudirkos įpėdiniais.

Aldutei daug reiškė ir šeimoje įveldėti polinkiai, tėvų gyvenimo pavyzdys. Tėvas Jonas Staliioraitis, caro laikų lietuvis mokytojas, dirbęs šen ten Sūduvoje (Vižainis, Kaimelis, Slavikai), o paskutinius dvejus metus prieš I D. karą Naumiestyje, iš Mykolo Gylio perėmęs vedėjo vietą. Po karo dar kurį laiką mokytojavo ir išėjo į pensiją. Jis priklausė prie sąmoningų mūsų spaudos (uždraustos) skleidėjų šiame krašte. Naumiesčio priemiestis Meištai buvo knygnešių slapto tinklo svarbus punktas, kur būrėsi susipratę lietuviai, kai pačiame Naumiestyje reikėjo daugiau saugotis svetimų akių: rusų apskrities ir muitinės gausi valdininkija, sulenkėję ponai ir dominuojanti žydija. Meištuose gyveno žymus draudžiamų knygų laikytojas Antanas Girdauskas, ilgalaikis kaimo seniūnas — patsai skaitė ir dalinosi su kaimynais, aplinkiniais skaitytojais. Toki vietiniai punktai buvo itin svarbūs visame knygnešių organizacijos tinkle, nes tuo būdu buvo įmanoma iš Prūsų pargabentus knygų našulius greitai išskirstyti ir paslėpti, paskui pamažu apylinkėje per pažįstamus išsidalinti. Jau spaudą atgavus, Girdausko namų stogą taisant, dar buvo rasta neviena knyga šiauduose pelių apgraužta. Taip ši heroinė, idealistinė kovos už savą kultūrą dvasia, kuri taip gaji buvo Naumiesčio padangėse, regis, atsigimė ir Aldutės dvasiniuose polinkiuose.

Bet ji nebuvo vien dausų svajotoja, nuo realybės atitrūkusi romantikė, o kasdieniška ir paprastutė, žemiška ir gyvenimiška, maždaug kaip visos kitos mergaitės. Daugelis nė nepastebėjo, kad ji būtų skirtinga. Nesgi koks čia ypatingumas, jei ji niekad nesupyksta ir pavydu į akis nesišoka, jei į pirmą vietą nesiskverbia. Tokia maža, tyli ir neperdrąsi — atrodo, jai ir netinka kitaip elgtis, tik nuošaly tūnoti, kitų šešėlyje tupėti. O jos akutės tik žybso pasigėrėdamos kitų laimėjimais ir garbėm, kai jos draugės aplinkui grožiu ar sėkmėm didžiuojasi, dėl pirmesnių vietų varžosi. Ji moka džiaugtis ir kitų pasisekimais. O kai prireikia kur širdingos paslaugos ar paprasto darbelio, Aldutė pirmoji susipranta ir eina neraginama.

Mėgo ji pažmonius ir pramogas, kaip visos jaunos studentės. Ateitininkų baliai būdavo gausūs dalyviais ir puošnūs (Metropolyje, Rotušėj, Zitiečių baltoj naujutėlėj, o vėliau savoje salėje). Kokios linksmos gegužinės panemuniais, dažnai laivu išvykstant toliau arba pajiesiuose klegenant, į Napoleono kalną kopiant — skambėjo jaunuoliški juokavimai ir gaivi daina.

Kartą, pamenu, siūdėsi ji gana brangią, žydro šilko suknelę su daugybe valanėlių — norisi jaunuolei dailiau pasipuošti; ir šiaip rengėsi tvarkingai, nors pinigo vis gerokai striuka.

Švenčių ir vasaros atostogų metu Aldutė, nors kaime apsistojusi, netingėdavo pajudėti: Naumiestyje ir apylinkėse ėjo į jaunimo sambūrius, pavasarininkus ar šaulius — skaitė paskaitas, teikė patarimus, padėjo ruošti pasirodymus. Kokios įspūdingos būdavo pavasarininkų šventės: procesijos, išpuošti vežimai, gyvi paveikslai, vėliavos, gėlių vainikai, dainos . . . Ir jai gaišuoti su paprasta kaimo ar miesto jaunuomene nebuvo tik būtina pareiga ar aukojimasis, bet — gryniausias džiaugsmas daryti kur nors gerą darbą, visur nešti kilnios šviesos spindulėlį . . . Tai savaiminio krikščioniškumo siela, kuri be raginimų ar ypatingų pastangų nuolatos gyvena gėrio ilgesiu.

Moksladraugė P. S--tė, jau išėjusi į mokytojas, kartą Naumiestyje susitikusi ilgiau su Aldona pasikalbėjo. Vėliau paskui dar mąnėjo nepaprastai susižavėjusi:

— Kokia ideali mergaitė, ta Aldonėlė! Negaliu pamiršti. Kad taip dažniau su ja sueitumei — ir pati geresnė taptumei. Tiesiog nuostabu, kad tokių dar yra mūsų tarpe. Juk jai ne egoistiniai rūpesčiai ar malonumai, ne kokius nuosavus niekelius taukšti, kaip mums kitoms pirmiausia rūpi, o vis — ką nors tobulesnio atlikti, kokį kultūrinį sumanymą aptarti. Žmones šviesinti ar pradžiuginti, organizacijose padirbėti, ką kilnaus įvykdyti. O nėra joje jokio puikybės įsivaizdavimo nei savo darbais didžiavimosi. Su ja pasikalbėjus ir man kurstėsi noras ką nors panašaus . . . Tikrai, mes greit aprembėjame ir niekais daug laiko praleidžiame, nors esame inteligentės.

Taip Aldutės širdingas idealizmas, savaiminis altruizmas švietė aplink gyvu pavyzdžiu. Jos kuklus asmuo tarsi gėlytės žiedelis lysvės pakrašty — žėrėjo tyrumu ir skatino norą visur sėti gėrio sėklą, tobulėti. Arba bent susimąstyti, savo susmulkėjusią dvasią augštyn pakeltį.

Ištekėjusi Aldona vėl grįžo tėviškėn — vyras J. Dobrovolskis dirbo Naumiestyje teisėju. Šeima didėjo, alga iš pradžių mažoka, o kaime buitis be patogumų. Pirkinių ir maisto — vėl reikia klumpti kelis kilometrus purvinu keliu arba kinkytis arkliuką. Bet ir taip aplinkybių suspausta, ji nesumaterialėja, dvasiškai nesugniužta. Daug skaito, galvoja, užsirašinėja, lavinasi. Tebesvajoja apie visuomeninį darbą, atotrūkiais šen ten prisideda. Ji žino: jei inteligentas nedalyvauja draugijose nei viešumoje — tai joks šviesuolis.

Pamenu, kartą lankiausi Naumiestyje. Šaulių šventė. Atžygiavo dailios jaunimo gretos į Kudirkos aikštę, tarpu kitų kalbėtojų — sveikino ir Aldona, caro laikų patrioto mokytojo duktė. Menkutės išvaizdos ir droviai moteriška, ji nebuvo balsiai iškalbi, bet — žodis patrauklus ir šiltai jaudinantis, nes trykšta tyru nuoširdumu, gilia meile kiekvienam žmogui, trykšta žavesiu kiekvienai kultūros pastangai. Ir greta vyriškų balsų jos įsiterpimas, toks jautriai švelnus — tarsi perlas visoje šventės iškilmėje.

Augindama nemažą šeimą (regis, 4 vaikai), ji vis reiškėsi dvasiniu gyvumu. Domiai stebėjo savo kūdikių augimo ir brendimo eigą, žymėjosi jų dvasinio išsivystymo detales, charakterių skirtybes — ruošėsi kada vėliau visa tai išklostyti raštu. Girdi, kaip nuostabiai įdomu pasekti žmogiškos individualybės gimimą ir palaipsnį atsiskleidimą! Tai vertingiausias jos bruožas, kad įgytą mokslą ir jaunystės idealus sugebėjo vis derinti realybėje, visa įgyvendinti kasdienos buityje. Ji neplasnojo padausiais, nebuvo sentimentali įdėjų fantastė, bet principus tuoj jungė su tikrove, visa vykdė gyvenime. Tas idėjų su realybe jungimas gal ir buvo jos asmens teigiamumo būdinga žymė. Jos dvasinio grožio didžioji paslaptis.

Kartą, jau jos šeimai padidėjus, vaikščiojova jos

E. KATILIUS JŪROS ETIUDAS

tėviškėje takeliu link Šešupės šlaito ir mintimis dalinovos. Aldona išsitarė:

— Atrodo, kai buvome jaunos gimnazistės, daugeliu atvejų persiaurai arba perabstrakčiai galvojome ir — klydome. Padangėm skraidėm, kojom žemės nesiekdamos. Pvz. mums atrodė, kad vyrai būna dažnai mažiau jautrūs ar šiurkštūs, jeigu nesižavi jausmingais žodžiais ar nesijaudina mėnesienų įspūdžiu. Bet kai Jurgis mane pavargusią tuoj pastebi ir užjaučia, kai stengiasi globoti ir pagelbėti — naktį kuriam vaikui pravirkus pats pirmas keliasi ir pavaduoja mane, kad pailsėčiau tiems gausiems kitos dienos triūsams — ar tai nėra tikras širdies jautrumas, paremtas gyvenimo tikrove, ar tai ne grynoji žmogiškos meilės poezija? Visuomet būti geru ir paslaugiu, mažiau žodžiais švaistytis ar dūsauti, o darbais meilę vykdyti . . .

* * *

Deja . . . Užplūdo bolševikinis siaubas. Vyras tuojau neteko darbo. To smūgio dar negana: šeima staigiai išvaryta iš namų, nes ūkelis perarti pasienio. Jie likosi be nieko, o būklė su mažais vaikais sunki, sveikata trapi. Dar ypatingoms aplinkybėms šeimoje susidėjus — Aldona miršta Šakių ligoninėje . . . Vyras su vaikais ištremiamas į Sibirą . . . Kaip klaikiai sunaikintas gerų žmonių gražus gyvenimas! . . .

* * *

Pamenu dar vieną ryškesnį vaizdelį. Buvome gimnazistai. Vasaros atostogų metu sekmadienį po pamaldų patraukiame keturiese per Meištus plentu, už geroko galo sukame į pašešupinį vieškelį, per Mergupio tiltą ir — tolyn. Šumanymas buvo, rodos, Aldutės: aplankyti sunkiai džiova sergantį klasės draugą. Tai Gylys, kurio tėvų ūkis Turčinuose, maždaug už dvylikos klm. Pakeliui sustojame pas Aldonos tėvus pietų. Jos mama (iš patriotų Čarneckių giminės) vaišina mus kaip tikrus svečius keptais varškėčiais ir kitais skanėstais. Mes paskiau dar prisiminėme: štai, inteligentai tėvai, nors neturtingi, pagelbi savo vaikams ugdytis draugiškumą ir reikštis artimo meilės darbais.

Į ilgą kelią išėjome pėsti, mudvi ir pora berniukų. Šilta vasaros popietė prakaitą traukia, batai žygiui nelabai tinkami, Aldutė nestipri keliautoja. Gerokai sušilome, pavargome. Bet pasiekus žygio tikslą, ligonis buvo nustebintas, net sumišo. Nepaprastai džiaugėsi tuo klasės draugų aplankymu. Sode valandą bičiuliškai pasikalbėjome. Namo grįžome jau šviesiai vasaros nakčiai įpusėjus. Man ilgam liko atmintyje ši prasminga kelionė (ten ir atgal — daugiau kaip 20 kilometrų). Iš tiesų, kaip dažnai mes praleidžiame progas, kur galima nesunkiai įvykdyti gerą darbą, pareikšti artimui meilę — nešti pagalbą ar bent paguodą ligoje ir varge.

Tokio širdies jautrumo ir savaiminio pasinešimo į žmogiškos meilės artimui vykdymą Sūduvos ateitininkių mergaičių tarpe — vargu kuri kita Aldutei prilygome. Gal tik idėjiniu grynumu ir visuomeniniu tiesumu išskirtinai atmintina buvo dar Elena Kačerauskaitė (Šakių gimnaz.), taip pat jauna mirusi. Tai reti skaisčios širdies ir gryno kuklumo žiburėliai, kurie anuomet suspindo jaunu idealizmu. Ir tie pavyzdžiai skatino kitas mergaites taip pat kilti į dvasinį grožį, į krikščionišką meilę, nugalint savimylos siaurumą bei paskendimą kasdienos smulkybėse. Taip vos atsikūrusios Lietuvos pradžioje gyvai reiškėsi mokslą einantis jaunimas, o organizaciniu bendravimu ugdėsi jaunose sielose tobulumo ilgesys.

1.

Aš, kaip tas užšalęs šulinys,
Viešpatie.
(savo širdies kietume.)

2.

Ir kaip gaila man dabar:
kaip gaila.

Buvo dienų,
(kovo mėnesio pradžioje) —
kada Tavo lietus manęs nepramušė

1.

Rože,
iš tavo žiedlapių,
mano kraujo grupė.

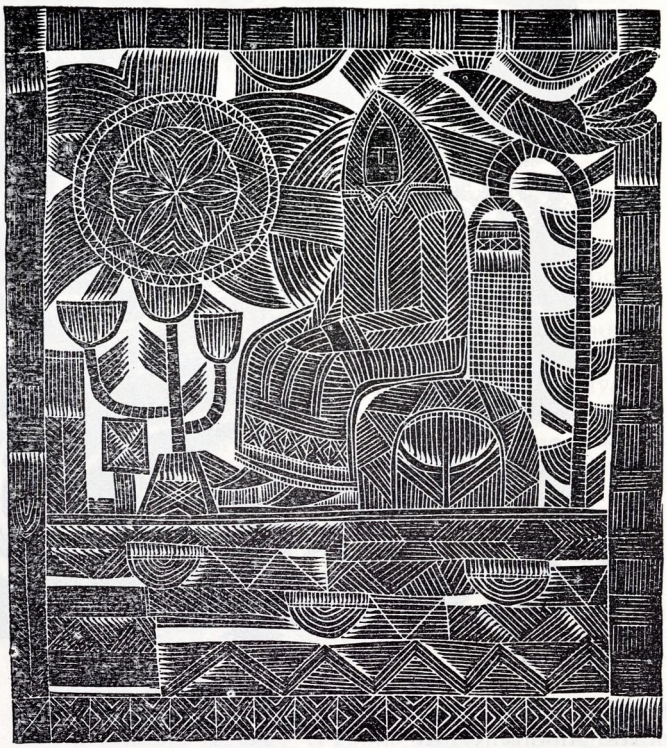

S. IKAMAS DAINININKĖ

2.

(Akyse skausmas.)
į tavo tamsą įeisiu —
drėgme lašančią
: : : : :
atrasiu tenai save.

Kaip greitai keičia krypti,
(balandžio mėnesio pradžioje) —
Tavo vėjas.

Dieną ir naktį neužmiega.
: : : : :
Alyvos medį išdrožė, violete.
Ir paliko mane:
sulankstytą vėjarodę

VELYKŲ TULPĖS

(IŠ TRILOGIJOS "PAVASARIO SONATA")

HALINA DIDŽIULYTĖ MOŠINSKIENĖ

Senosios Šv. Petro ir Povilo bažnyčios varpai supdamiesi aušros prieblandoje skelbė Kristaus Prisikėlimą. Šventorių išsiliejo žmonių minia. Džiaugsmingos Alleliuja giesmės kilo į brėkštantį rytą.

Tuo metu Danutė pramerkė akis. Ji pažvelgė į šviesėjantį lango kvadratą, įsiklausė į skambantį rytą, ir pasiraivydama lovoje nusišypsojo: "Velykos! Kaip gera . . . " Keltis nenorėjo, nes kambaryje buvo vėsu, o visą procesiją jinai galėjo matyti iš savo kambario lango, nes gyveno tiesiai prieš bažnyčią.

Danutė nuo mažens buvo auklėjama be ypatingo dėmesio bažnytinėms apeigoms. Tačiau visa savo prabundančia sąmone jautė Velykų šventės iškilmingumą. Kristaus Prisikėlimas derinosi su gamtos atgimimu, taip aiškino jai tėvai. Tačiau šias Velykas, jinai kažkaip daug jautriau išgyveno, jinai nei pati negalėjo suvokti, kad nubudo joje Dievo įkvėpta siela.

Pavasaris buvo ankstyvas, žemė dar nebuvo visiškai atsipalaidavusi nuo žiemos įšalo. Vietomis dar riogsojo pajuodę, suledėję sniego gauburėliai. Buvo šalta kambariuose, o dar šalčiau lauke . . . Tačiau galingas varpų skambėjimas, skardūs garsai minios, giedančios "Alleliuja", kėlė džiaugsmą mergaitės širdyje.

Pasigirdo durų varstymas. Gretimame kambaryje subildėjo. Tai Verutė rengiasi krosnį kurti. Danutė žino, pažįsta tą malkų bildesį. Ji apsivertė ant kito šono ir užmerkė akis. Varpų dūžiai palengva retėjo ir nutilo. Procesija sugrįžo bažnyčion ir ten dabar pamaldos.

Tuo pat metu, tyliai prasivėrė kambario durys ir minkštais žingsniais įėjo Verutė nešina malkų glėbiu, o su ja įsmuko ir gryno oro srovė, kvepianti šalčiu, maloniai kutendama Danutės šnerveles.

Verutė apsidairė. Manydama, kad mergaitė tebemiega, atsargiai padėjo suskaldytus beržo pagalius prie krosnies ir atidarė dureles.

Danutė ją stebėjo iš po šiltos antklodės. Ji matė Verutės šviesias, ilgas kasas nutįsusias išilgai pilko vatinuko. Jos atrodė kaip aukso srovelės išsiveržusios iš po minkštos vilnonės skaros, kuria Verutė buvo apsitūlojusi galvą. Kaišiodama malkas krosnies gilumon, jinai beveik prisiglausdavo prie aprūkusios sienelės. Ir tada Danutė matė jos švelnų profilį, nuostabiai augštą kaktą ir tiesią liniją su labai dailia nosimi, labai primenančia tas graikų stovylas, kurios buvo matytos "Senovės istorijos" vadovėliuose . . . "Kokia ji graži", mąstė Danutė pusiau prisimerkusi, "jinai paprasta kaimo mergaitė, bet kokia daili! Norėčiau turėti jos kasas, jos dideles, nuostabiai žėrinčias akis tokių ilgų, tamsiu blakstienų šešėlyje . . . " — Danutė jautė, kad šį Velykų rytą, jai ypatingai malonu matyti savo kambarėlyje Verutę — mergaitę, kuri visa panaši į pavasarį.

Sutraškėjo ugnelė. Verutė pritūpusi dar valandėlę žiūrėjo įsiliepsnojusių balanėlių žaidimą, privėrė geležines dureles, o tada krosnyje ėmė ūžti ir siautėti įsidegusi liepsna laižydama beržo kvapnią tošį. Pro pailgus durelių plyšiukus linksmai sumirgėjo ugnelė, nubėgo grindimis. Verutė atsargiai sušlavė malkų šiupuliukus žąsies sparnu ir pasikėlusi ėjo pro duris.

— Verute, ar jau visi atsikėlė? — šūktelėjo Danutė atsisėsdama lovoje.

— Tai, Danute, nemiegi! Gi aš maniau, kad dar saldžiai sapnuoji . . .

— Sveikinu su šventomis Velykomis, Verute . . . — ištiesdama rankas tarė Danutė

Verutė priėjo prie lovos, apkabino Danutės papurusią galvą ir nedrąsiai pabučiavo į skruostą. Šiuo kartu Danutė pajuto tokį stiprų vėjo ir jauno pavasario šauksmą, kad stipriai prisiglaudė prie Verutės krūtinės, apkabinusi jos kaklą. — "Kaip gera, Verute, kad ir vėl Velykos atėjo . . . "

Verutė paglostė Danutės skruostą šaltu, sugrubusiu delnu ir paragino: "Kelkis, Danute, jau visi atsikėlę, jau ponia stalą dengia . . . " — Ji nusišypsojo santūriai ir dar kartą pažvelgusi į krosnies liepsnojimą išskubėjo.

Danutė iššoko iš lovos ir skubiai ėmė rengtis. Įėjusi į valgomąjį kambarį, jinai pamatė save visą dideliame veidrodyje: ištįsusi, augšta, plonomis, ilgomis rankomis, ilgu, perdaug ilgu, kaklu, trumpomis kaselėmis surištomis mėlynais kaspinais. Šviesiai mėlyno markizeto suknelė, visa išsiuvinėta neužmirštuoliu žiedeliais, nuostabiai graži medžiaga, bet . . . suknelė kabo ant manęs, kaip ant vinies. Mano skruostai perdaug rausvi ir apvalūs! Siauros akutės, perdaug siauros . . . ir tos storos lūpos, ypač toji apatinė. Danutė pati sau nepatiko.

— Kokia gliazi Danutė! — išgirdo mažiausiąjį brolіuką šaukiant.

— Tikrai graži tavo sesytė — patvirtino Verutė šypsodamasi, godžiu žvilgsniu perbėgusi mėlyno markizeto suknelės klostus.

— Sveikinu, Danutėle, Velykų sulaukusią . . . — Danutę glėbė motinos šiltos rankos.

— Mūsų Danutė, kaip pavasario neužmirštuolė — bučiuodamas dukros kaktą tarė tėvas.

— Danutė, kaip Aladino princesė ! — šaukė jaunesnysis brolis, neseniai perskaitęs arabų pasakas.

Šventiška nuotaika nutvieskė Danutės veidelį. Tamsios akutės suspindėjo ir ji linksmai dainuodama "Aleliuja, aleliuja! . . . " puolėsi padėti motinai dengti Velykų stalą.

Tuo metu visi švaistėsi iš kambario į virtuvę ir atgal, nešdami keptas mėsas ir paukštieną. Baltu liukru ir spalvotomis aguonėlėmis papuošti pyragai, įvairaus dydžio ir formato mozurėliai, "bobelės" ir kitoki skanumynai-gardumynai užpildė stalą užtiestą sniego baltumo staldengte.

Bematant stalas buvo apkrautas. Visi šventiškai pasipuošę sustojo aplinkui. Verutė, gėlėta palaidinuke ir tamsiai mėlynu sijonėliu, baltą krakmolytą žiursteli pasirišusi, sunkias kasas vainiku susukusi laikė mažąjį Liuduką ant rankų. Greta jos tūpčiojo mažoji sesytė, mėlynomis akutėmis ir pablyškusiu veideliu vos smakreliu siekdama stalo kraštą. Ji vis griebė Danutės ranką ir stiepėsi, kad daugiau pamatytų. Čia pat iš stalo galo atsistojo tėvelis. Greta jo brolis, kažkodėl įsistverdamas motinos rankos, o iš kito šono kitas broliukas, Jurgiukas.

— Sveikinu visus su Šventomis Velykomis, — iškilmingai tarė tėvas, paimdamas margutį iš pintinėlės. Visi pasekė jo pavyzdžiu.

Pirmiausia tėvas priėjo prie motinos, pabučiavo jos abudu skruostus, po to sudaužė margučius. Tėvo margutis buvo stipresnis. Tada tėvas ėjo prie kiekvieno šeimos nario, pabučiuodamas vaikus ir sudaužydamas margutį. Verutė irgi nebuvo aplenkta, nei mažasis Liudukas, kuris abiem rankutėm stipriai laikė kiaušinį ir nenorėjo duoti jo sudaužti.

Kai visi susėdo savo vietose, Danutė apžvelgė stalą ir visą kambarį.

Pro švarutėles, tik išvakarėse pakabintas mezginių užuolaidas, veržėsi ryto šviesa melsvu baltumu. Pačiam stalo vidury, pintinėlėje švytėjo įvairiaspalviai margučiai, greta sudygusių avižų žalio šepetėlio, kuriame stovėjo baltas cukrinis avinėlis po įsmeigta raudona vėliavyte. Baltų ir rausvų hiacintų žvakės skleidė saldžiai malonų pavasario aromatą. Jis ypatingai nuteikė Danutę: — Šalin žiemos šalčiai ir darganos, pavasaris žengia!

Tėvas dideliu virtuviniu peiliu pjaustė sultingą kumpį, kurio koja buvo apvyniota baltu karpytu popierium. Jis dėjo kiekvienam į lėkštę, o mama klausinėjo kas nori krienų, o kai pati pauostė jų stiprumą, tai net jos nosis paraudo ir ašaros susisuko akyse.

Naminio vyno tamsios ir šviesios bonkos, išpūsti krupniko ir vyšninės dailūs grafinai savo stiklo prizmėmis švytėjo visomis spektro spalvomis, išdidžiai laukdami svečių.

Malšindama alkį, Danutė visus ir viską stebėjo, jausdama nepaprastą ramybę ir saugumą savo tėvų namuose. Čia jai buvo viskas gražiausia ir skaniausia.

Staiga sučirškė skambutis.

— Eisiu įleisti — pasišovė Danutė, pašokdama nuo stalo.

— Ankstyvi svečiai — pastebėjo tėvas, kramtydamas kalakuto kulšį.

Atidariusi duris, Danutė pamatė prieš save paauglį berniuką laikantį baltą krepšelį, pilną vas prasiskleidžiančių baltų tulpių. Nieko neprataręs, jis padavė Danutei krepšelį ir greit pasisukęs nubėgo laiptais žemyn.

Danutė grįžusi į valgomąjį padavė krepšelį tėvui. — Tur būt tau, tėte, nuo kokio pacijento.

Tėvas išėmė įspraustą tarp gėlių vokelį: — Ne man, čia tau, Danute.

Nustebusi mergaitė išėmė iš vokelio vizitinę kortelę "Juozas Matutis, Žemės Ūkio Tvarkytojas".

Kitoj pusėj ranka parašyta: "Linksų švenčių linkiu simpatingai panelei Danutei".

Danutė visiškai pasimetė. Ji žiūrėjo, apstulbusi į švelnius žiedus, baltą krepšelį, numargintą auksiniais taškučiais, vizitinę kortelę . . .

— Hm, hm . . . mūsų Danutė turi pasisekimą pas "senus kavalierius . . . " — juokavo tėvas.

— Tėte, juk jis dvidešimt metų vyresnis už mane . . .

— Tai kas, tai kas . . . — linkčiojo dviprasmiai tėvas, o geros akys šelmiškai šypsojosi.

Danutė visiškai sumišo. Pirmą kartą gyvenime jinai gavo pasveikinimą ir gėles iš pažįstamo pono, kuris draugavo su jos tėvais, kartas nuo karto vakarais užeidamas proferanso partijai. Tiesa, jis kartais prašydavo ją paskambinti pianinu. Ir jinai paskambindavo jam porą lengvesnių Šopeno valsų ar nokturnų, Padarevskio menuetą. Jis paplodavo patenkintas ir nusišypsodavo jai, o jinai atsiprašiusi išeidavo į savo kambarį. O čia dabar tos gėlės? . . . Pirmą kartą, nesuprantamas, keistas jausmas įslinko širdin. Budo neaiški mintis, kad jinai jau nebe vaikas, jai jau buvo sukakę 15 metų. Ji turbūt patinka tam praplikusiam ponui? . . . Ir staiga ją apėmė juokas, nesuvaldomas juokas.

— Matai, kaip nudžiugai — patiko? — vėl kibino tėvas.

— Oi, tėte, tikrai juokinga. Juk Matutis gali būti man tėvu, o jis kažin ką sugalvojo . . . — tarė statydama krepšelį, kur dar buvo tuštesnė vieta ant stalo.

— O ką? — staiga atsiliepė motina.

— Iš tikrųjų, ką? . . . — susimąstė mergaitė. Ji nutilo ir čia pat dingo gera nuotaika. Patempusi lūpą, ji nuleido galvą.

— Na, jau ir nuliūdai. Ponas Matutis norėjo tau džiaugsmą padaryti pasveikindams, parodyti tau savo pagarbą, kaip kaimynas džentelmenas. Juk tu jau nebe vaikas, jo akyse tu panelė. Jis yra vienišas, be šeimos, mūsų šeimoje jam malonu pabūvoti, jis visus jus lepina. Pastebėjo, kad tu vasarą taip mėgsti darželyje po jo langais gėlyną prižiūrėti, tai ir atsiuntė pirmąsias pavasario tulpeles. O jos tokios švelnios ir gražios, kaip tu, mūsų dukryte. — Kalbėjo motina dėdama visiems po kvapnų migdolų mozūrėlio gabalėlį.

Danutė apkabino motinos kaklą, prisiglaudė prie jos veido.

— Kaip gera su tavim, mamyte . . . — sušnabždėjo. Jos veidelis prablaivėjo. Ji nebe vaikas, ji panelė . . . nors neturi tokių gražių kasų, kaip Verutės, nei tokio dailaus stuomens.

Ji nusišypsojo, akimis glamonėdama tulpių taureles, o jos širdelėje skambėjo tikras pavasario džiaugsmas.

M. B. STANKŪNIENĖ

METŲ LAIKAI

KAIP ATSIRADO KNYGA

PAPYRUS IR PERGAMENTAS

ZENTA TENISONAITĖ

J. PLIKONYTĖ SAULĖS DUKTĖ

Šiandien nėra dalyko, kuris būtų taip plačiai paplitęs tarp žmonių, kaip knyga. Visur ji randama, mieste ar kaime, pas turtuolius ar vargšus. Visiems ji: vaikams, jaunimui ar seniems reikalinga. Puošniame ar kukliame pavidale knyga keliauja po pasaulį. Visokiems tikslams ji skiriama: tai žmogaus dvasią praturtindama, tai žmogaus techniškų žinių akiračius praplėsdama, tai vien kaip pramoga, laikui praleisti, pralinksmindama, o kartais paguosdama ne vieną. Taip kasdien ir visur, visoje žemėje, knyga atlieka savo milžinišką darbą.

Tiesa, šiais laikais radijas, filmas ir ypač televizija, daugelį atitraukia nuo skaitymo. Bet vistiek, nežiūrint tų konkurentų, knyga yra ir liks žmogui pats vertingiausias dvasinis penas.

Šiandien sunku įsivaizduoti pasaulį be spausdintų knygų. O buvo laikai, kada žmonės rašė ant sienų, lentų, odos, ant šilko arba lino audeklų, metalo plokštelių, molio šukių, augalų lapų. Iš tokių, augalų, tinkamu rašymui, daugiausiai žinomas papyrus. Egiptiečiai buvo pirmieji, kurie iš tokių lapų pagamino papyruso "popierių". Papyrus yra savo rūšies žolė, kurios trikampiai stiebai pasiekia trijų metrų augštį. Nulupus žievę ir supjaustius į plonas juosteles, suklojus jas išilgai ir skersai, jas sulipindavo, džiovindavo ir presuodavo. Tuo būdu buvo gaunami papyrus lakštai tinkami rašymui.

200-iais metais prieš Kristų Aleksandrija buvo tokio "popieriaus" pramonės centras. Egiptiškas papyrus buvo šiurkštus. Vėliau romėnai pagerino gamybos būdą, pagamindami visai dailų dviejų rūšių papyrus. Geroji rūšis vadinosi hieratica (vėliau Augusta), o šiurkščioji, rašymui netinkama rūšis, charta emporeutica, tikdavo tik įpakavimui.

Buvo rašoma tik ant vienos papyrus pusės. Antrąją pusę naudodavo kaip viršelį. Kartais ją pagražindavo ir nudažydavo, tuo būdu apsaugojant papyrus nuo kandžių ir kirmėlių. Rašomas popierius buvo dviejų rūšių: laiškams ir knygoms. Iki Cezario oficialūs raštai ir dokumentai buvo rašomi ant plačiųjų popieriaus pusių. Ant siauruųjų rašydavo laiškus. Knygas sudarydavo tam tikras puslapių (paginae) skaičius. Jas gerai išdžiovinus saulėje, suklijuodavo vieną prie kitos ir suvyniodavo į rutuliuką. Normalus kiekvieno tokio ritinio ilgis buvo sudaromas iš dvidešimties lakštų. Aišku, rašyti ant tokio ritinio nebuvo lengva. Todėl rašydavo ant atskirų papyrus lakštų ir tik paskui juos suklijuodavo.

Pačios pirmosios knygos buvo ilgi papyrus ritiniai, (volumina), kuriuos susukdavo aplink lazdelę į cilinderį. Tokį ritinį skaitant reikėdavo dešine ranka laikyti knygą, o su kaire ją išvynioti. Tuo pačiu laiku perskaitytą tekstą tekdavo suvynioti. Tokia antikinė knyga buvo nepraktiška ir nepatogi, o jos skaitymas užimdavo daug laiko. Knygos pavadinimas ir turinys stovėdavo jos pradžioje ir pabaigoje. Visi ritiniai buvo laikomi puošniai pagražintose cilinderio formos dėžutėse (scrinia, capsae).

Pati seniausia knygos forma, išlikusi iki šių dienų, yra Thora arba įstatymų ritiniai, kurie sudaro Mozės penkias knygas. Senajame Testamente tokie ritiniai jau buvo vadinami knygomis. Be papyrus buvo rašoma ant pergamento, kurį darydavo iš veršių, avių ir ožkų odų. Pavadinimas kilo iš Mažosios Azijos Pergamus miesto vardo. Tenai gamindavo pergamentą. O jo gamyba ypač padidėjo, kai Egiptas uždraudė išvežti papyrus. Šitas pergamento gaminimo metodas atsirado maždaug šimtą penkiasdešimt metų prieš Kristų ir ėmė vis labiau išstumti papyrus vartojimą.

Ilga laiką pergamento knygos irgi būdavo suvynioti ritiniai. Bet vėliau pradėta pergamentą pjaustyti į gabaliukus, juos susiuvant ir padarant aplankus. Tokiu būdu pagamintų knygų skaitymas ypatingai palengvėjo. Pergamentinės knygos buvo mūsų dabartinių knygų pirmtakai. Pergamento lakštus buvo galima prirašyti iš abiejų pusių. Tik tokios knygos buvo

brangios ir mažai paplito, papyrus ritiniai buvo pigesni.

pirmosios bibliotekos

Kiek žinoma, pirmąją biblioteką pasauly, septintame amžiuje prieš Kristų, buvo sudaręs Asirijos karalius Asssurbanipalas. Maždaug po dvidešimt penkių šimtmečių ją atrado prancūzų archeologas Ninivės miesto griuvėsiuose, pavidale molinių lentelių. Spėjama, kad graikų filosofas Aristotelis buvo pirmasis, kuris sudarė sistemišką biblioteką.

Egipto karalius Plotemėjas II (285-247 pr. Kr.) lenktyniavo su Pergamo karalium Eumenu sudarant savas bibliotekas. Jau penktame amžiuje prieš Kristų graikų literatūra buvo plačiai paplitusi. Atskiri asmenys turėjo knygas, be to egzistavo viešos bibliotekos. Kiekvienas mokytas graikas norėjo įsigyti bent Homero Odisėją ir Iliadą. Tuo būdu atsirado daug knygų perrašinėtojų. Kiekvieno mokslo vyro ar poeto kūryba buvo ranka perrašoma. Tą darbą atlikdavo vergai. Padidėjus kopijų paklausai, perrašinėjimą darydavo jau nebe nurašant knygą iš teksto, o iš klausos. Vienas vergas tekstą skaitydavo, o kiti rašydavo. Vergai buvo išmokslinti graikai ir darbą atlikdavo gerai. Bet atsirasdavo klaidingų ir neišskaitomų knygų. Romėnų oratorius Marcus Tullius Cicero (106-93 pr. Kr). skundėsi, kad sunku gauti gerai, be klaidų perrašytų knygų. (Atrodo, kad ir tada nebuvo vaistų prieš korektūros velniūkštį.)

Helenų kultūrai prasiskverbus į Romą bibliotekų skaičius žymiai padidėjo. Romėnai laikė geru tonu skaityti graikų kūrybą, o turėti didelę asmenišką biblioteką buvo prestižo dalykas ir pasididžiavimas.

Pirmąją viešą biblioteką Romoje įsteigė Asinius Pollio (75-5 pr. Kr.), poeto Virgilijaus draugas. Keizerio Hadrianus (117-138 po Kr.) laikais buvo jau dvidešimt devynios bibliotekos, kuriose buvo nuo trijų iki penkių tūkstančių ritinių. Pačią didžiausią biblioteką turėjo Aleksandrija. Ją sudarė iš viso septyni šimtai tūkstančių ritinių. Julijaus Cezario ir pirmųjų krikščionių laikais ši biblioteka smarkiai nukentėjo.

Žuvus vakarų Romos imperijai (476) Konstantinas įrengė biblioteką Bizantijoje, kurią vėliau Julianus ir Teodosius išplėtė. Per tautų kraustymąsi (375) daug brangių knygų žuvo. Vėliau mahometonų valdovai daug pasitarnavo bibliotekų labui. Išimtį sudarė Kalifas Omar (592-644), kuris 635-tais metais savo karo vadui liepė sudeginti Aleksandrijos biblioteką. Tada knygų ritinių jau nebebuvo, knygos (codices) turėjo šių dienų pavidalą.

Senovės "popierius" buvo labai brangus ir ne toks patogus kaip dabartinis. Be papyrus ir pergamento, senovėje egiptiečiai ir graikai rašė ant šukių, o romėnai ant vaškinių lentelių. Vaškinės lentelės būdavo surišamos į krūvą ir tokią kombinaciją vadindavo caudex arba codex

viduramžiai

Viduramžiais vienuolynai buvo vienintelė vieta, kur buvo rašoma ir skaitoma. Žmonės knygų neskaitė. Todėl vienuoliai dažnai pagamindavo tik vieną knykos egzempliorių paties vienuolyno bibliotekai, arba dovanų svarbiam asmeniui. Knygų ritiniai jau buvo išėję iš mados. O pradžioje 15-to amžiaus imta ir atskirus puslapius numeruoti.

Vienuoliai turėdami daug laiko, rašydami knygas, puslapius išpuošdavo piešiniais, tuo padarydami tikrus augštos, meniškos vertės kūrinius. Knygų viršeliams vartodavo išdirbtą odą, o knygų kampus puošdavo meniškai išdirbtu variu ir užraktais. Atsiradus tikram popieriui knygų gamyba įgavo visai kitą proporciją.

Popierius yra kiniečių išradimas antrame amžiuje po Kristaus. Popieriaus gamybą iš bambuko kiniečiai pradėjo labai anksti, o kinietiškas popierius iš skudurų jau buvo žinomas ketvirtame amžiuje.

Į Europą popieriaus vartojimą atvežė arabai iš Rytų, devintame amžiuje po Kristaus. Popieriaus gamyba paplito po visą Europą po to, kai ispanai dvyliktame amžiuje pirmieji pradėjo gaminti popierių.

Kiniečiai turėjo žinoti popierių jau labai seniai. Azijos Vidurinėje dykumoje archeologai rado popierių, kurio amžius yra mažiausiai tūkstančiu metų senesnis, negu Europoje rasti gabaliukai. Kiniečių Turkestane Lulon buvo rastas gabaliukas popieriaus, ant kurio buvo pažymėta data, 264-ji metai po Kr. Tai seniausias žinomas gabaliukas. Taipogi popierius jau buvo žinomas Samarkande apie 751-sius metus. Popieriaus pramonė prasidėjo Ispanijoje 1150-siais metais, Anglijoje 1494-tais, o kituose Europos kraštuose 18-to amžiaus pradžioje.

15-tam amžiuje, spėjama, Vokietijoje pradėtas gaminti popierius iš lininių skudurų. Belgijoj ir Olandijoj popieriaus gamyba prasidėjo 1686-siais metais. Pati seniausia spausdinta knyga yra 868-jų metų rasta budistų šventykloje, iškaltoje Tun-Huang uoloje. Ši Diamand Sutra su budistišku tekstu yra Londone, Britų muziejuje.

knygos žydėjimo pradžia

Kas pirmasis išrado modernu spausdinimo metodą (liejant raides) lieka neaišku. Spėjama, kad kinietis kalvis Pi Sjeng tarp 1041-1048 metų jau padaręs rašto ženklus iš molio ir juos nutepęs dažais. Apie 1392-sius metus Korėjoje iš vario buvo liejami žodžiai. Bet šis metodas nepaplito pasaulyje, vartojančiame alfabeto raides, o ne atskirus žodžius ar ženklus.

Spaudos išradimą savinasi net keletas Europos valstybių. Johan Gutenberg Vokietijoje, Laurens Jansz. Coster Olandijoje ir Dirk Martens iš Aalst (Belgija) išrado spausdinimą maždaug tuo pačiu metu, apie 1450-sius metus. (Tik Coster, pradėjęs vyno prekybą, neilgai spausdino. Jis savo raides sutirpdino ir iš jų padarė ąsočius vynui.) Šiais metais Aalst miestas švenčia penkių šimtų metų jubiliejų, Dirk Martens spausdinimo išradimui paminėti. O Vokietijoje spaudos išradimo garbė tenka Johan Gutenbergui, kuris 1465-tais m. buvo Mainz arkivyskupo tarnyboje (mirė 1467-tais metais).

Vėliau spausdinimo metodas iš Mainz paplito po visą Europą. Todėl Gutenberg yra daugiausiai žinomas.

Atsiradus naujam spaudos metodui, knygos evoliucijoje atsiranda nauji akiračiai ir prasideda žydėjimo laikotarpis. Šis naujas žmogaus kultūros istorijos kelrodis, šis naujas žvilgsnis į žmogaus dvasios lobius yra dar labai jaunas. Ir ne atominės bombos, ir ne erdvės eksploatacija, bet knyga yra pats augščiausias žmagaus proto laimėjimas. Kaip kalba atskiria žmogų nuo gyvulio, taip gera knyga padaro iš žmogaus kultūringą padarą, duoda jam dvasinę civilizaciją ir moko galvoti.

"Kas mėgsta skaityti geras knygas, tas bus atsparus pakęsti betkokią vienatvę, nesvarbu kur" sakė indų išminčius Gandhi.

R. ROSYTĖ

ERDVĖ

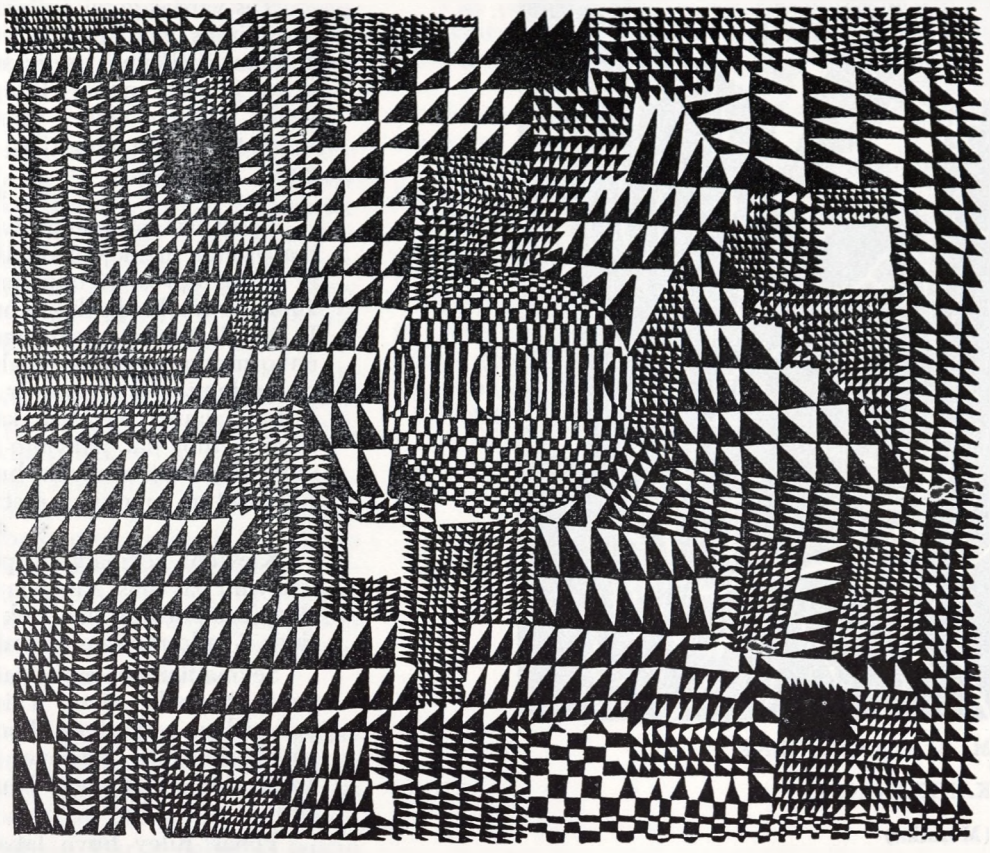

UGNIES GĖLĖS

I. HILL

Yra sakoma: niekada negrįžk namo.

Bet šiandien kaip tik buvo diena grįžimui namo.

Debesys ganėsi ramiai danguje. Sode, margiaplunksnės putpelės landžiojo po krūmus. Slėniuose ir lazdynais apaugusiuose kalnuose skardėjo skėrių daina.

Kievienas iš mūsų pažįstame tokią dieną. Tai yra pati tinkamiausia diena grįžimui atgal į vaikystę.

* * *

Kelias, kuris vedė mane į slėnį buvo sausas ir dulkėtas. Šalia kelio, augštoje žolėje augo geltonos gėlės. Jas vadindavo švento Petro rykštėmis.

Laukuose buvo pats vasaros žydėjimas. Beeidama, nejučiomis pradėjau dairytis motinos. Dažnai buvau ją mačiusi čia beuogaujant. Kaip gerai aš prisimenu tas jos saulės nudegintas kojas; liekną figūrą;baltus, kietai iškrakmolintus sijonus . . . Bet jau daug metų praėjo, kai motina čia nebesilanko.

Taip man palengva besileidžiant į slėnį, aš net nepagalvojau apie rožes. Nepagalvojau apie tą keistą pagarbos jausmą, kurį jos man visada kažkodėl sukeldavo. Betgi, leisdamasi žemyn dulkėtu vasaros keliu, aš tuoj pat prisiminiau mūsų kaimyną poną Riley; tą augštą raudonplaukį vyrą, kuris mums čia begyvenant, augindavo tas nepaprastas rožes. Netrukus praskubėjau pro ūkį, kuris kartą jam priklausė

Dabar šimtais balsų slėnis prašneko į tą dešimties metų mergaitę (kuri dar ir šiandien slypėjo manyje), į tą lieso veido mergaitę, didelėmis akimis ir rudais plaukais.

Tai greičiausiai ji buvo manyje o ne aš, kuri su tokiu smalsumu užskubėjau ant kalvos, kad pamatyčiau kaminą išsikišusį iš aplink stovinčio medžių vainiko. Priartėjusi prie medžių, šūktelėjau iš nustebimo. Vien tik namo pamatai stovėjo buvusios sodybos vietoje — ir daugiau nieko. Žemė aplinkui buvo apaugusi ąžuolo krūmais. Viskas vėl atrodė taip, visai taip, kaip kad tada mums čia bestovyklaujant, (lentų sukaltoje pastogėje) kai stebėjome tėvą prižiūrintį statymą šio namo.

* * *

Tą balandžio mėnesį, kai mes galutinai atsisveikinom su miestu, tėvas jau nebebuvo jaunas. Augštas, liesas, žilstelėjusiais plaukais, jis turėjo palinkimą į džiovą. Jo svajonė buvo sugrįžti atgal į kaimą, iš kurio jis buvo kilęs, ir įsigyti savo paties ūkį slėnyje.

* * *

Mano motina iš patyrimo žinojo, jog ne visos tėvo svajonės išsipildydavo. Ji buvo dvidešimt metų jaunesnė už tėvą. Tėvo amžius ir jo sveikatos trapumas, pabrėždavo jos energingumą ir jaunatviškumą. Pilnomis užuojautos akimis, ji matė jo sveikatą nykstant diena iš dienos.

Kai tėvas galų gale išvažiavo į sanatoriją, motina rimtai pradėjo ūkininkauti. Perrišus savo ilgus tamsius

M. B. STANKŪNIENĖ

KANKLININKAI

(Mozaika)

plaukus balta krakmolinta skarele, ji suarė pievą, paversdama ją daržu. Su laiku įrengėme kluoną ir vištides. Aš padėjau jai melžti karves ir prižiūrėti viščiukus. Padėjau dirbti darže: kaupti ir sodinti. O mano keturiolikos metų sesuo Joana perėmė namų priežiūrą ir virimą.

Buvo minkšta vasaros prieblanda. Temo. Du žmonės pasirodė šešėliuotame kelyje ir ėjo mūsų namų link.

"Čia bus ponas Riley ir jo duktė", sušuko Joana. Mes dar nebuvom susipažinę su savo artimiausiu kaimynu, kuris visą pereitą žiemą praleido bedirbdamas Fort Smith mieste.

Dar ir šiandien aiškiai prisimenu, jog tą dieną daug daugiau susidomėjau gėlėmis, kurias jis atnešė Mamai, negu juo pačiu arba jo dukrele — Anabela.

"Kokios čia gėlės?" neiškenčiau nepaklaususi — visą laiką atidžiai žiūrėdama į nepaprastai gražius, bet keistokus žiedus.

"O, tai rožių rūšis, kurią aš pats auginu," Pono Riley balsas buvo gilaus tembro, malonus.

"Šią rūšį aš vadinu ugnies gėlėmis."

Tas vardas gerai apibūdino trapius, ugnies spalvos aksominius žiedlapius. Žiedai buvo pilnaviduriai, su geltonu išsiliejimu gėlės centre. Mamai bemerkiant gėles į vazą, ponas Riley stebėjo jos besišypsantį veidą, tamsias akis — smulkius auksinius auskarus, ir, matyt, matė tam tikrą panašumą tarp jos ir šių gėlių.

* * *

Besivaišinant Joanos šviežiai iškeptu pyragu, Mama greitai sužinojo kaip išgauti net du šieno derlius iš mūsų pievos. Ji taip pat sužinojo, jog pono Riley žmona mirė, kai jų duktė buvo vos trijų metų amžiaus. Ir kad ji, Anabela, ypatingai šiomis dienomis pasigesdavo motinos globos. Anabela mokėjo arti ir važinėti traktoriumi. Bet virimas ir siuvimas jai sunkiai sekėsi. Ji buvo jauna, nedrąsi, kampuotų judesių mergaitė. Motina tuoj pat pakvietė ją lankytis sekmadieninėje mokykloje; toji mokykla buvo įrengta mūsų virtuvėje. Joje Motina mudvi su seseria mokindavo.

* * *

Kievieną sekmadienį, po šio tėvo ir dukters apsilankymo pas mus, Anabela nusileisdavo iš savo namų į slėnį pasipuošusi šiek tiek senamadiškais rūbais, kuriuos ji rado motinos skrynioje.

Sekmadieninei mokyklai pasibaigus, Mama mokindavo Anabelę virti. Tais vakarais juodvi visada paruošdavo vakarienę. Ponas Riley atėjęs su mumis pavakarieniauti, rasdavo visas mus besišypsančias. Tada Mama išduodavo jam paslaptį: "Anabelė iškepė antį!"

Ponas Riley buvo labai patenkintas dukters pažanga. Bet jis nevisai sugebėjo nuslėpti savo susižavėjimo dukters mokytoja.

Turiu prisipažinti, jog ir aš buvau sužavėta motinos gabumais ir ypač jos drąsa. Ji apgindavo mus nuo lapių ir nuo vanagų; plikomis rankomis, vien tik su kauptuku! Taip pat nebuvo kas už ją užmuštų nuodingas gyvates, kurios perdaug arti prislinkdavo prie šulinio. Iki pat tos dienos, iki to įvykio, apie kurį dabar papasakosiu, aš maniau jog ji nežino kas yra baimė.

* * *

Drumstai geltonas dangus žadėjo lietų. (Buvo rugpiūčio mėnuo.) Ir tuščiavidurė tyla, kabojo virš slėnio nuo pat ankstyvo ryto. Mama nuskubėjo į daržą nuskinti paskutiniu agurkų ir pamidorų. Grįždama namo, ji išgirdo keistą brazdėjimą krūvoje šluotų, sukrautų arti laiptų, prie įėjimo į virtuvę. Žvilgterėjusi tenai, ji pamatė, (kaip kad jai tada atrodė), kažkokią baisenybę. Kažką didelį juodą su žalia galva ir sparnais.

Kai ji įbėgo į namą jos rankos drebėjo. Ji nusirišo prijuostę ir siekė kauptuko. "Joana", ji prabilo į seserį, stengdamasi kalbėti taip, kad balsas nevirpėtų. "Bėk tuoj pat pašaukti poną Riley." Tada ji atsigręžė į mane: "O tu niekur neik! Būk čia viduj. Aš pastovėsiu, palauksiu prie tos šluotų krūvos, kol ponas Riley ateis."

Atrodė jog praėjo visas šimtmetis, kol ponas Riley pasirodė mūsų kieme. Jis liepė Mamai pasitraukti į šalį ir pakėlęs šautuvą pradėjo taikyti į šluotų krūvą. Staiga jis nuleido šautuvą ir sužiuro.

"Ar tai jis bus čia, tas jūsų baisus žvėris?", šypsodamasis paklausė motiną. "Ateikit, pasižiūrėkit vėl ir pamatysit paprastą juodą gyvatę, kurios apetitas didesnis už jos burną. Jos burnoje, pusiau praryta, didelė žalia varlė, tai ir viskas."

Matyt, tą akimirką Mamai jau visko buvo perdaug. Svyruodama, ji žengė žingsnį pirmyn ir pravirko. Aš maniau, kad ji tuoj pat ir apalps, bet ponas Riley sulaikė ją nuo griuvimo.

* * *

Tada kažkur toli sugriaudė griaustinis. Aš dar kartą žvilgterėjau į Mamą ir viskas man pasidarė aišku. Mama nebuvo tokia drąsi, kaip kad aš maniau. Ji bijojo visko. Lapių, erelių, vanagų ir gyvačių. Nežiūrint tos baimės, ji prisivertė kovoti su jais visais. Tada dar vienas dalykas krito man į akį. Ponas Riley laikė Mamą švelniai apkabinęs ir jos akyse degė keista ugnis. Prilaikoma jo stiprių rankų, Mama greitai liovėsi verkusi. Pagaliau ji švelniai išsilaisvino iš jo globos, ir galutinai atgavo lygsvarą paruošdama mums limonadą virtuvėje. Bet ponas Riley, (kas lietė Mamą), savo lygsvarą prarado visam laikui.

Jis daugiau nebegalėjo ramiai sėdėti tame pačiame kambary, kuriame buvo Mama. Jam buvo perdaug skaudu žiūrėti į ją lempos šviesoje ir žinoti jog Mama jam nepriklauso. Ponas Riley užtenkamai gerai pažinojo Mamą, atspėti, jog Mama buvo viena iš tų moterų, — kuri, jeigu tektų rinktis tarp savo jausmų ir to, kas buvo iš jos laukiama: jis jau žinojo ką ji pasirinktų! Nuo tos dienos jis vengė pas mus lankytis.

* * *

Visgi, kuriam laikui praėjus, vieną popietį, ponas Riley atsivedė savo dukterį, mūsų — mergaičių — aplankyti. Mes trys mergaitės pasilikome kieme, o jis nuskubėjo į vidų pasišnekėti su Mama.

Mes susėdome arti šulinio. Dar ir dabar aš jaučiu ta malonią vėsą kojose. Bet mano mintys buvo ne čia. Aš galvojau apie Mamą ir poną Riley. Aš jaučiau, jog jie stovi and kažkokios briaunos, kaip kad šie akmenukai, kuriais aš apstačiau šulinio žiedą. Pastūmiau vieną iš jų sienoje ir jie visi sugarmėjo vidun. Pilna išgąsčio, žvilgterėjau namų link. Aš mylėjau juos abu. Mamą, ir taip pat poną Riley. Bet, jeigu kas nors tarp jų pasikeistų: jeigu kas nors jų santykiuose persiverstų į naują pusę — kažko truktų mano meilėje jiems. Bet ko? Tą akimirką aš negalėjau pilnai suvokti ko. Aš vis dar galvojau apie juos, kai juodu pasirodė tarpduryje. Ponas Rilev buvo be ūpo, nusiminęs. Bet jis vis dar stengėsi įtikinti Mamą.

"Ir kas ką apie tai žinos Fort Smith mieste?"

"Jos žinos!" Mama pasakė, rodydama ranka į mus, mergaites. "Taip pat žinosime mes." Ir ji pabrėžė tą žodį, mes; arba bent man taip tada atrodė.

"O, Riley, jeigu būčiau tokia moteris, kuri reikalautų skyrybų iš vyro — ligonio, (kuris manęs reikalingas) — prisipažink sau, tai nebūčiau ištikrųjų ta, kurią norėtum vesti."

Jis stovėjo tenai lyg įkaltas į žemę — ir ilgai dar žiūrėjo į Mamą. Greičiausiai jis suprato, jog Mamą jis mylėjo taip pat dėl to stipriai pabrėžto teisingumo bruožo jos būde.

"Galbūt tu ir teisi." Jis ištarė tuos žodžius taip greitai, lyg tie žodžiai degintų jo burną ir gomurį. Tada jis pamojo Anabelai ateiti, pasakė sudiev mums visiems — ir pradingo kelio pasisukime.

* * *

Sekantį — ir paskutinį kartą jie atėjo mūsų aplankyti, kai jų ūkis jau buvo parduotas ir jie rengėsi išsikelti į Fort Smith miestą. Ponas Riley artėjo nešinas kažkokiu kroviniu rankose, susuktu į laikraštį.

"Aš atnešiau jums ugnies gėlės krūmą", pasakė jis labai paprastai. "Kur jį pasodinti?"

"Čia pat, arti laiptų", atsakė Mama. Aš atnešiau jam kastuvą — stovėjau ir žiūrėjau, kol jis tą didelį gėlių krūmą pasodino.

* * *

Išskyrus namo pamatus, beveik nieko neliko iš tos senos gyvenvietės.

Liko tiktai rožės. Jos pridengė ne tik dalį laiptų, bet ir didelį sklypą kiemo.

Žiūrėdama į tas rožes galbūt tiktai dabar pilnai supratau iš kur kilo manyje tas pagarbos jausmas rožėms.

Tai buvo tas pagarbos jausmas, kuris būtų dingęs iš mano meilės motinai ir ponui Riley, (to aš jau buvau pradėjusi bijoti!) — aną rugpiūčio mėnesio dieną, apie kurią papasakojau.

Pagarba, toks brangus palikimas, galvojau.

Jis žydėjo mano širdyje plačiai, kaip kad šios rožės, šios ugnies gėlės apleistame kieme . . .

(Sulietuvino D. Sadūnaitė)

* * *

M. B. STANKŪNIENĖ

MUZIKANTAS

(Mozaika)

DVIDEŠIMTMETIS (1951–1971)

DANUTĖ AUGIENĖ

LIETUVOS DIDŽ. KUNIGAIKŠTIENĖ BIRUTĖ A. VARNAS

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštienės Birutės Karių šeimų moterų draugijos centro valdyba išleido dokumentuotą veikalą — **Dvidešimtmetis,** apimantį 1951-1971 metus. Redakcinė komisija — Marta Babickienė, Zuzana Juškevičienė.

Leidinio tikslą išskaitome įžanginiame M. Babickienės žodyje į skaitytojus: — "priminti gražią praeitį tėvynėje Lietuvoje, pagerbti žuvusias ir nukankintas nares Sibire, išryškinti birutininkių tikslus ir darbus išeivijoje, kurie visi suplaukia į vieną tašką — laisvę Lietuvai".

Draugijos, įsikūrusios Lietuvoje, Kaune 1925 m. kovo 25 d. tikslas — globoti ir šelpti karo invalidus ir karius ligonius, auklėti jaunąją kartą, kelti švietimą bei kultūrą visame krašte.

P. Juozaitytė savo straipsnyje "Birutininkių Dvidešimtmečio albumas", tilpusiame "Draugo" kultūriniame priede sausio 26 d., apie birutininkes rašo: "Moterys gyvenimą įprasmina ne vien šeimoje, o ir visuomeniniame darbe. Viena iš tokių gražių pavyzdžių yra Lietuvos Didžiosios Kunigaikštienės Birutės karių šeimų moterų draugija, kurios veikimas persunktas gilia patriotine dvasia, lietuvybės idealais ir taurumu, besireiškiančiu parama kultūros reikalams ir vargo sesėms. Tuo lietuvių panašūs sambūriai ir skiriasi nuo kai kurių amerikietiškų. Visa eilė amerikietiškų klubų veikia pirmoje eilėje jų narių malonumui, pramogai, naudai. Tuo tarpu birutininkės nejieško sau kokių smagumų, o veikia Lietuvos labui, tėvynės meilės vedamos ir besiekdamos savo uždirbtu centu nešti paramą ir džiaugsmą lietuviui savanoriui, invalidui, Sibiran ištremtai mūsų brolių šeimai.".

Garbės narė Sofija Oželienė išsamiame straipsnyje "Kunigaikštienės Birutės karininkų šeimų moterų draugija Nepriklausomoje Lietuvoje" pastebi, kad: "... Ši draugija išsivystė iš kariams, ligoniams ir invalidams globoti Moterų Komiteto, įsikūrusio 1922 m. gruodžio mėn. Jį sudarė Kauno Įgulos karo gydytojų žmonos, paragintos Kauno Sanitarijos viršininko gen. gyd. V. Nagiaus-Nagevičiaus... Komitetui sėkmingai besidarbuojant vien šalpos srityje, gen. gyd. V. Nagevičius ėmėsi iniciatyvos suorganizuoti visas karininkų šeimų moteris su tikslu, kad išeitų į platesnę veikimo dirvą: pedagogikos, kultūros ir visuomeninėje srityje".

Tai ir įvyko 1925 m. kovo 25 d. kai organizaciniam komitetui pirmininkavo Sofija Oželienė. Draugijoje buvo įsteigtos ir švietimo-kultūros, pedagoginė ir kariams ligoniams ir invalidams globoti sekcijos.

Sekcijų veikla buvo labai turtinga, gyva ir svari. Tuo galės kiekvienas įsitikinti, kuris įsigijęs knygą ims neskubėdamas versti lapus. Gausiai autentiškomis, istorinėmis fotografijomis iliustruotas leidinys kalba be žodžių apie paskirus įvykius, šventes, darbus ir retas progas.

Ruošiami koncertai ligoniams, organizuojama parama džiovininkams, ligoninėje įtaisomas radijas, biblioteka, įsteigiama 20 vaikų darželių, suruošiamas moters-motinos teismas, neturtingiems parūpinami mokslapinigiai.

Svetimoje žemėje birutininkės tęsia savo darbus prisitaikydamos prie laiko ir aplinkybių. Šelpiami pirmiausia karininkų šeimų Amerikoje, Sibire ir Lietuvoje nariai, akcentuojamas tautinis patriotinis elementas. Atskirų progų bei švenčių sveikintojų kalbose raudonu siūlu užtinki besikartojančią visiems rūpimą mintį: "budėti vaikų tautinės sąmonės sargyboje, ugdyti juose Dievui, artimui ir tėvynei meilę".

O tačiau nuotraukose sutinki vis tuos pačius veidus. Prieauglio organizacijai skurdu. Kaip ir daugumoje organizacijų. Jaunų veidų reta arba jų visai nėra. Todėl dar labiau stebiesi ir gėriesi tais didžiais darbais, kurie nuveikiami vis tų pačių nepavargstančių, neišsenkančios energijos narių.

Pirmojo dešimtmečio veiklos aprašymas, kuris, kaip leidinyje pažymėta, yra sekimas iš "Pirmas Dešimtmetis" išleisto 1960 m. LVS Ramovė metraščio, yra platus, detalus ir duoda išsamų dr.-jos veiklos vaizdą. Ir iš šio laikotarpio nuotraukų gausu ir jos iliustruoja įvykius.

LDK Birutės dr-jos kariam globoti sekcija ruošia tvarsliavą — 1939 m. Joms talkina įvairios moterų organizacijos: šaulės, skautės, LK Moterų dr-ja ir kitos.

LDK Birutės dr-jos centro valdyba 1935 m., iš k.: **B. Saladžiuvienė** — ižd., **S. Oželienė** — pirm., **M. Tumienė** — vicepirm., ... — sekr., **J. Tallat-Kelpšienė** — narė.

LDK Birutės dr-jos centrinio Chicago's sk. valdyba ir revizijos komisija, leidinio "Dvidešimtmetis" pristatymo metu Jaunimo Centre Chicagoje, 1974 m. vasario 16 d. Iš k.: **Ir. Kulikauskaitė, M. Tapulionienė, M. Babickienė, V. Kulikauskienė, V. Genienė, B. Gustaitienė, M. Jautakienė.** (Trūksta L. Dainauskienės).

Leidinys gerai suplanuotas ir dailiai išleistas. Visai teisingai P. Juozaitytė "Drauge" rašė: "Veikalas... atrodo kaip albumas ir tai bus gera medžiaga mūsų kultūros bei organizacinės veiklos istorijai".

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštienės Birutės karių šeimų moterų draugijos Dvidešimtmetis.

Išleido L. D. K. Birutės Draugijos Centrinė valdyba Chicagoje 1973 m. spalio mėn. 21 d.

Redakcinė komisija: Marta Babickienė, Zuzana Juškevičienė.

Spaudė M. Morkūno spaustuvė 6051 S. Ashland Ave, Chicago, Ill. Tiražas 500.

Kaina nepažymėta.

* * * *

LIETUVĖS MOTERS GALIA

EMILIJA ČEKIENĖ

Kaip sena lietuvių tauta, taip sena ir lietuvių moterų veikla. Vyresnioji mūsų susipratusių moterų karta, nors nebuvo gausi, bet gyvai visada atsiliepė į tautos reikalus su aiškiu lietuvės patriotės pareigingumu ir atsidavimu. Savo pastangomis ji išvarė gilią visuomeninio tautinio darbo vagą. Laikas ir tautos istorinis likimas visuomet nustatė jų darbų ir veiklos kryptį, metodus ir lietuvės moters reikšmę tautos gyvenime, primindamas, jog gyvenimas neša vis naujų vertybių pasiūlas, kurias jai tenka perkainoti: atrinkti, kas tikrai vertinga, kas apgaulinga, įspėti gyvenimo kryžkelėse tikrąjį kelią, tą kelią, kuris padeda suderinti pareigas tautai, visuomenei ir šeimai. Tokį kelią lietuvė visais laikais matė organizacijoje.

Lietuvių tautos kančių laikais buvo ir yra kantri lietuviškos dvasios saugotoja. Nemažas tautiniai susipratusių moterų būrelis anuomet žadino lietuviškąją sąmonę ir tautinį susipratimą. Daug jų kovojo dėl tautos išsivadavimo iš svetimųjų globos. Nestigo ir mūsų moterų ir nepriklausomybės kovotojų eilėse, o vėliau visomis savo dvasios galiomis jos įsitraukė į tautos ir valstybės kūrybinį darbą. Ypač kultūros srityje jų įnašas buvo vertingas ir svarus.

Lietuvių tautos istorijoje nerastume laikotarpio, kuriame nebūtų lietuvės moters įnašo ir vardo. Įsigilinus į mūsų teises ir pareigas, nesunku pamatyti, kad moterų rankose yra didelė galybė. moterys auklėtojos, pedagoginiam ir kultūriniam gyvenime dalyvaudamos. gali pakreipti jaunąsias kartas pageidaujama kryptimi. Moteris maitintoja, gamintoja, šeimos biudžeto tvarkytoja, per jos rankas ir jos nuožiūra didžioji dalis pinigų išleidžiama. Supirkinėdamos prekes, moterys

"MOTERS" ŽURNALAS SKELBIA TRUMPOS NOVELĖS

— IKI 2.000 ŽODŽIŲ —

konkursą

Rašinius, pasirašytus slapyvardžiu, pridėjus užklijuotą voką su pavarde, adresu ir telefonu,

PRISIŲSTI REDAKCIJAI IKI 1974 M. LIEPOS MĖN. 1 D.

I PREMIJA — 100 DOLERIŲ
II PREMIJA — 50 — DOLERIŲ

Tema paliekama pasirinkti laisvai iš kasdieninio gyvenimo aplinkos, žiūrint iš linksmesnės ar rimtesnės pusės. Konkurso tikslas — paskatinti moteris daugiau pasireikšti kūrybiniai, todėl konkurse gali dalyvauti visos, išskiriant tik pačias konkurso komisijos nares.

Konkurso komisiją sudaro: Z. Daugvainienė, A. Karkienė, E. Krikščiūnienė, N. Kulpavičienė, V. Šaltmiras. Rezultatai bus paskelbti spalio mėnesio 27 dieną.

Kviečiame dalyvauti visas moteris.

Rašinius siųsti šiuo adresu:

"Moteris" — konkursas
1011 College Str.
Toronto, Canada
M6H 1A8

SAULĖLYDŽIO PAGUODA

S. VILKAUJA

Dažnai tenka girdėti, kad, artėjant prie pensijos amžiaus, daugelis moterų, o net ir vyrų labai susirūpina, kaip reikės gyventi, kai jau atleis iš darbo, kai reikės pasilikti namie ir kiekvieno mėnesio pirmąją dieną laukti pensijos čekio. Kaikurios moterys taip pergyvena tą laikotarpį, kad net dažnai pravirksta. Labai retai tenka išgirsti, kad senesnio amžiaus žmonės nusiskųstų dėl piniginio ištekliaus. Bendrai imant, lietuviai yra gana taupūs. Labai retas kuris neturėtų namo ar santaupų banke. Yra daug ir tokių, kurie gauna pensiją ne tik iš valdžios, bet dar iš savo darbovietės. Žinoma, ta antroji pensija nėra didelė, bet visvien šiek tiek prisideda prie pragyvenimo išlaidų sumažinimo. Tačiau kaikurie senesni žmonės, nors ir turėdami pakankamai gerai iš ko pragyventi, užuot pailsėjus, pasidžiaugus saulėtom dienom, jie dejuoja, kaip bus, kai jau nereikės eiti į darbą, ką reikės veikti ir kaip praleisti dieną. Kaikas net mano, kad pensininkai — tai jau niekam netikę žmonės ir nenaudingi padarai, nes jie jau nurašyti iš gyvenimo.

Tačiau labai gaila, kad taip iš tikrųjų nėra. Kiek daug vyresnio amžiaus žmonių dar ilgai gyvena ir džiaugiasi gyvenimu, o dažnai net būna dar naudingi ir padeda kitiems. Be abejo, jeigu jų dar nekamuoja ligos ir jų sveikata dar yra stipri.

Įdomiai apie senatvę savo atsiminimuose rašo nužudyto Amerikos prezidento motina — Roze Kennedy, kuri jau eina devintą dešimtį metų ir šiemet labai sunkiai serga. Ji sako, kad žmonės kartais be reikalo jos gailisi, nors ji yra turėjusi daug skausmo, bet Dievas jai yra suteikęs daug laimės ir džiaugsmo. Ji pataria gyventi ne vien praeitimi, bet džiaugtis dabartimi. Jos visi vaikai žino, kad kam yra daugiau duota, daugiau ir laukiama iš to. O džiaugtis gyvenimu yra daug kuo, jeigu matai, girdi ir dar vaikščioji.

Bendrai imant, apie vyresnio amžiaus žmonių problemas amerikiečių spaudoje daug daugiau yra rašoma negu mūsų. Anglų kalba yra ir gerų knygų, parašytų gydytojų ar psichologų. Mūsų laikraščiuose galima rasti daugiau patarimų apie maistą, mitybą, bet labai retai paliečiami senimo dvasios reikalai.

Be abejonės reikia sutikti su tuo, kad gyvenimas vienaip klostosi tiems, kurie turi vaikų, o kitaip tiems, kurie yra likę vieni. Tačiau vaikų klausimas čia (Amerikoje) yra visai kitaip sprendžiamas. Čia vaikai daugiausia gyvena sau, o tėvai turi rūpintis patys savimi. Čia jokie įstatymai neįpareigoja vaikų, kad rūpintųsi ir išlaikytų savo senukus tėvus. Tai dar gerai, kad kaikurie vaikai savaitgaliais atveža seneliams pasaugoti anūkus. Tačiau yra ir tokių vaikų, kurie gėdinasi savo draugams pasakyti, kad jie dar tebegyvena su tėvais. O kartais būna ir taip, kad sūnus ir marti savo motinai liepia pasislėpti drabužių spintoje, kai ateina amerikiečių svečių.

Atrodo, kad, sulaukus pensijos, nevertėtų taip daug aimanuoti. Žinoma, senesnio amžiaus žmogus jau nebegali taip smarkiai sportuoti, čiuožti, žaisti teniso ir t. t. Jau nebegali susukti polkutės ar valsiuko taip kaip jaunas. Nors labai dažnai tenka matyti, kad dar ir seni žmonės visai neblogai pašoka. Jei jau nebegali šokti, tai gali pasėdėti ir pasižiūrėti, kaip jaunimas šoka ir trypia.

Beveik visi tvirtina, kad daugiausia gyvenime žmonėms padeda gilus tikėjimas. Malda yra tikra dvasios atgaiva kiekvieno žmogaus gyvenime, o ypač sulaukus gilios senatvės ar ligos.

Taip pat yra siūloma nepasitraukti iš bendruomenės ir iš tų organizacijų, kurioms priklausei.

Gal kas pasakys, kad jaunimas dabar jau nebenori su senimu bendrauti. Tikrai apie tai, kai tik atvažiavome į Ameriką, spaudoje pasirodė daug straipsnių, kur jaunimas šaukė, ko čia tie seniai maišosi, kodėl jie nepasitraukia ir neužleidžia mums vadovavimo. Jie tik mums pasakoja apie savo "vakarykščius barščius" ir kaip "skudurus išnešė iš Lietuvos", o mes visai negalime pasirodyti. Jie tik mums diktuoja, kaip mes turime tvarkytis, ir visai nenori suprasti, kad čia yra Amerika, o ne Lietuva. Taip berašydami ir bešaukdami, jie patys pradėjo senti. O dabar, kai jau jų pačių vaikai užaugo, tokių straipsnių, atrodo, lyg ir nebematyti. Gal kur nors dar ir pasitaiko, bet man tai jau tikrai neteko skaityti.

Dabar jaunimas iš tikrųjų pamatė, kad su vyresniais verta sugyventi. Juk ir Jaunimo kongresui dr. J. Kazickas pats aukojo ir sutelkė apie šimtą penkiasdešimt tūkstančių dolerių, kuriuo jie net nepajėgė visų išleisti, o likutį padėjo į banką. O šiomis dienomis girdėjau per Margučio radiją (Čikagoje), kaip jaunimo ryšių centro mergaitės gražiai prašė senimą, kad prisidėtų ir aukotų pinigų rengiamai jaunimo li-

---

laisvai gali boikotuoti prekes iš agresyviųjų valstybių.

Politinės ir socialinės aistros, kurios kartais įsisiūbuoja įvairių visuomenės sluogsnių tarpe, gali būti išlygintos žmoniško, nuoširdaus objektyvumo moterų įtakos dėka, nes joms yra svetimas politinių kovų bei aistrų pasireiškimas. Jos darniai gali išryškinti ir suprasti gerąsias žmogaus ypatybes ir vertinti paprasto žmoniškumo ir teisingumo mastu.

Moteris, kaip minėjau yra didelė galybė, bet ji kartu yra ir didelio humaniškumo bei kančios simbolis. Pirmiausia tik moterį prislegia gyvenamojo laikotarpio krašto sunkenybės: karai, politiniai ekonominiai sukrėtimai, skurdas, moralinio nuosmūkio blogybės. Ji, būdama jautresnės prigimties, giliau pergyvena, bet nepasiduoda apatijai, nes sunkėjančios gyvenimo sąlygos, didėjanti pavojai kartu auklėja jos atsparumą, stiprina fiziniai ir dvasiniai, nes gi tik moters nuotaika pirmiausia nuteikia šeimą ir visa aplinką. Savo dvasios stiprybėje ji slepia dideli skausmą nuolat ramindama kitus šeimos narius bei artimuosius.

Moters charakterio visi tvirinėtojai, filosofai, psichologai laiko jį labai šakotu. Moteris jautri, į viską greit reaguoja, jaučia stoką gilaus mastymo, logikos, mažiau fantazijos, tačiau intuicijos dėka ji daug realesnė už vyra. Nuiautimas motervje taip pat vra didelė jėga, rodanti jos užsimojimams teisingą krypti. Tačiau kiekvienos kartos lietuvė moteris nelieka ta pati, kaip skiriasi ir jos gyvenimo sąlygos bei veiklos galimybės įvairiuose kraštuose. Apie mūsų išeivijos laisvųjų kraštų lietuvę ir jos pasirinktą kelią panagrinėsime kitą kartą.

* * *

Dailininkas Adomas Varnas, mūsų didysis meno veteranas, nenuilstamai darbuojasi savo studijoje, nors jau peržengė 95-tųjų metų slėngstį, bet vis dar aktyviai reiškiasi kūryboje.

tuanistikos savaitei šią vasarą.

Jeigu vyresnio amžiaus moterys rūpinasi, kaip praleis dieną, tai darbų yra daug, pvz.: knygų skaitymas, rašymas, siuvimas, mezgimas, siuvinėjimas, ligonių bei draugų lankymas ir t. t. Taip pat labai naudinga padėti ligoninėse. Man dažnai teko lankytis Šv. Kryžiaus ligoninėje (Čikagoje), kur aš mačiau daug moterų, kurios išnešioja gėles, laiškus ligoniams. Jos taip pat turi ten ir dovanų krautuvę. Mat, tokioje didelėje ligoninėje gailestingųjų seselių neužtenka. Spaudoje teko skaityti, kad jos per metus išdirba net po kelis tūkstančius valandų. Reikia tik džiaugtis, kad atsiranda tokių moterų, kurios be jokio atlyginimo kartais palengvina skausmus ligoniui ir paguodžia mirties patale.

Taip pat patariama vyresnio amžiaus moterims auginti gėles. Amerikoje yra daug gėlių augintojų draugijų, kurių nariai dalyvauja parodose. Man teko net kelis kartus matyti Afrikos žibuoklių parodas. Čia daugiausia dalyvauja senukai ir senutės. Tikrai yra įdomu sustoti ir pasižiūrėti, kaip jie sėdi prie savo gėlelių ir gauna premijas bei kaspinus su pažymėjimais.

Jau praėjusiais metais labai plačiai pradėjo organizuotis lietuviai pensininkai. Jie ruošia savo parengimus, kavutes ir kt. Kadangi mūsų kaikurios organizacijos jau baigia išnykti, tai reikia manyti, kad ši sąjunga tikrai kasmet pasipildys naujais nariais. Tokia sąjunga jau yra Čikagoje ir kituose miestuose.

Š. m. sausio mėn. "Tėviškės Žiburiuose" teko skaityti, kad Kanadoje yra projektuojama statyti pensininkų namus Anapilio sodyboje, kur yra gana daug žemės.

Sulaukus senatvės, jeigu nėra artimųjų, geriau yra glaustis prie lietuvių. Čikagoje tokia viena vyresnio amžiaus žmonėms vieta yra Dr. J. Adomavičiaus globojama Lietuvių Sodyba. Namai yra gražiai atremontuoti, didelis gėlynas prie gatvės, o dabar sodybą net puošia ir gražus lietuviškas kryžius. Kiekvienas, praeidamas ar pravažiuodamas, pasigėri ir pasidžiaugia ta vieta.

Netoli Čikagos (Lemonte) yra seselių globojama šv. Šeimos vila.

Taip pat Čikagoje yra Lietuvos Dukterų draugija, kuri rūpinasi vyresnio amžiaus žmonėmis, o ypač sergančiais.

O Putname yra lietuvių seselių globojami senelių poilsio namai. Štai jos 1973 m. "Drauge" rašo: "Gražu Naujoje Anglijoje, ypatingai rudenio metu, keičiant medžiams lapus į gražiausias spalvas. Kaikuriems geriau patinka rudens grožis negu pavasario. Atitrūkę nuo kasdieninių darbų ir miesto triukšmo aplankykite ir įsitikinkite. Visuomet galite apsistoti pas seseles dienai, kelioms dienoms, savaitei, mėnesiui ir t. t. Čia rasite malonų priėmimą ir lietuvišką maistą. Mūsų adresas: Sisters of the Imm. Conception Convent, Putnam, Conn., 06260".

Tad, artėjant pensijai, dar neverta taip daug nusiminti, jeigu sveikata stipri ir nekankina ligos. O darbu ir užsiėmimų yra tiek daug, bet reikia juos tik atrasti. O tai tikrai bus saulėlydžio paguoda.

* * *

16 Vasario gimnazijos mergaičių choras

Jaunimas dainuoja ateitin

IGNAS MALĖNAS

Dirbau ir gyvenau Kaune. Mano tėviškė 65 km nuo Kauno. Būdamas mokiniu tą kelią sukardavau pėsčias, nors esant geram orui tas didelių sunkumų nesudarydavo, jaunos kojos nešdavo. Bet darganų metu tai jau tikrai įgrįsdavo. O teko juo žingsniuoti 17 kartų, nes mano mokymosi metu susisiekimas buvo tikrai prastas. Juk I Pas. karas ir 3 m. vokiečių okupacija buvo iš gyventojų viską iščiulpę. Rusai rinko karui jaunus vyrus, o vokiečiai neleido seniam ir vaikam suvalgyti kiaušinio ar kąsnio baltos duonos, nes to reikėjo kariuomenei ir ištaigingai vokiečių tautai. Žmogus vengdavo net ištaigingesnio drabužio, nes vokiečiai ir tai pastebėdavo ir dažnai žmogus jų netekdavo.

Gavau žinią, kad susirgus mano motina. Išsirengiau nuvažiuoti traukiniu — per Kazlų Rūdą, Marijampolę, Kalvariją, Simną-Merglaukį pasiekti Alytų. O iš ten jau pėsčiomis pasiekti Ūdriją. Mat tuo metu autobusai dar nekursavo, nors tam rengtasi, laukta, kad greitai pradės.

Atgal teko grįžti tuo pačiu keliu, nes kito gelžkelio nebuvo, tad teko naudotis juo taip pat. Iš Simno į mūsų vagona primarmėjo daugybė jaunuolių, o Kalvarijoj jų dar prisidėjo, kad publikos prisipildė pilnas IV kl. vagonas (nes anuo metu daugiausia tokių būta) ir vis rinktinio jaunimo. Tad, nieko nelaukiant visus apėmė gimnazistiška nuotaika, nes jaunų žmonių daugiausia ir būta. Mergaitės ėmė raginti: "Vytai, vesk dainą!" Ir simpatingas tenoriukas tuojau užtraukė:

Valdė mus rusai,
valdė mus ir prūsai,
bet tėvynė nori būt laisva.
Atsistojęs artojas
šaukia laisvas rytojus,
tegu būna laisva Lietuva!

Publika dainą sutiko palankiai. Tai džiugino ir pačius jaunuolius. Tad jie dainavo beviek iki pat Kauno. Kaune išlipome gegužės sekmadienį, kai žmonės buvo išsilieję į gatves, tartum norėdami įkvėpti susprogusio gegužio kvapą. Aš buvau patenkintas jaukia kelione ir tokiu pat nubudusiu jaunimu.

Vokiečių okupacijos metu, kai buvo gautas vokiečių įsakymas, jog Šviet. Vadyba turės dirbti Vilniuje, aš, nieko nelaukdamas, dar šeštadienį išvykau į tėviškę, nes ten buvo neatidėliotinų reikalų. Kadangi buvo šeštadienio popietis, kai autobusai į Alytų jau buvo išėję, tai aš turėjau važiuoti traukiniu, kuris tuo metu ėjo. O šeštadienis tam reikalui geras metas, nes sekmadienį gali sugrįžti į darbą ir nė dienos nepraleisti. Atlikęs paskubom tėviškės namų reikalus, sekmadienio rytą išvykau į Alytų, kad iš ten galėčiau pasiekti Kauną. Alytus toks pat ir kitas: žymiai išsiplėtęs ir persitvarkes — įsisteigęs naują rinką turgams ir prekymečiams, įtaisyta visa eilė naujų parkų, stotis "priartėjusi" prie miesto, nes priauginta naujų gatvių ir namų bei paminklų. Bet nuostabu, kad ir šiais, laikais apstu važiuojančio jaunimo, kuris jau iš Alytaus beveik pripildė traukinį. Ir jis būtų ne jaunimas, bet seniai, nuobodžiautų be dainos, ypač, kad ir pačiame Alytuje, jau veikia gimnazija ir visa eilė kitų mokyklų.

Tik traukiniui pajudėjus tuojau pragydo jaunimas ir visus pradžiugino giedria nuotaika. O tų dainų visokiausių — pradedant jau įsipilietinusiomis liaudies dainomis ir baigiant kūryba dar niekam nežinomų, bet gabių kūrėjų. Bet savo didžiausiam nustebimui išgirdau, kai energingai užtraukė jau šitame kelyje girdėtą apie rusus ir prūsus mus valdžiusių dainą:

Valdė mus rusai,
valdė mus ir prūsai,
bet tėvynė nori būt laisva.

Violetos Nešukaitytės atsiekti laimėjimai stalo tenise

SIGITAS KRAŠAUSKAS

(foto Malden Anderson)

Violeta Nešukaitytė — stalo teniso čempionė, tipiškoje gynimosi pozicijoje

Malonu kalbėti apie Violetą Nešukaitytę, kurios vardas ne tik, lietuviams, bet plačiuosiuose sporto sluogsniuose taip pat yra jau žinomas. Dar maloniau yra man, nes esu vienas iš tų, kuriam teko stebėti jos pirmuosius raketės užuomojus stalo tenise. Pamenu, Violetos pirmąsias rungtynes. Tai buvo Kanados lietuvių sporto apygardos pirmenybės, kuriose jai teko žaisti prieš tokią pat amžiumi, jauniausioje klasėje, Kudabaitę iš Hamiltono. Tada jau buvo galima pastebėti susikaupimo, begalinio noro laimėti ir sporte koncentracinio užsispyrimo pradus. Taigi, tada ir buvo tas pirmasis bandymas, po kurio, Violeta pamėgo stalo tenisą ir šiandien ji su meile ir pasitikėjimu jį žaidžia.

Gimė Violeta 1951 m. kovo 28 d. Toronte. Stalo tenisą pradėjo žaisti devynerių metų amžiaus. Abi su sesute Flora ir vėliau, jaunesniąja Gloria "užaugo" prie stalo teniso stalų. Jų tėvelis Jonas Nešukaitis, aktyvus ir geras stalo teniso žaidėjas, dabartinis Kanados valstybinės rinktinės vadovas (coach), vykdamas į treniruotes ar rungtynes, mažąsias dukreles visuomet imdavo su savimi. Violeta būdama vos dešimties metų pradėjo dalyvauti stalo teniso turnyruose. Pirmąsias pergales pradėjo skinti sulaukusi 11 metų: 1965 m. Violeta tapo jauniausia Kanados stalo teniso čempione moterų klasėje; 1966 m. laimėjo JAV moterų klasės čempionatą. Tai pirmas atvejis 38 metų Amerikos stalo teniso istorijoje, kad tokia jauna ir neamerikietė iškovotų šį titulą. Tame pačiame turnyre ji laimėjo mergaičių iki 15-kos m., jaunių mišrų dvejetą iki 17-kos m., moterų dvejetą ir liko antra iki 17-kos metų amžiaus grupėje; 1967 m. trečią kartą iš eilės laimėjo Kanados moterų klasės meisterystę. Ji taip pat laimėjo Kanados atvirą turnyrą, kuriame paprastai dalyvauja ir JAV tenisininkai. 1967 m. Violeta dalyvavo pasaulinėse stalo teniso pirmenybėse Švedijoje atstovaudama Kanadą. Kanados šimtmečio proga apdovanota "1967 Centenial Medal of Excellence", o JAV-se "Intercity" žaidimuose kaip "Outstanding player of the tournament in Detroit". 1968 m. ji laimėjo JAV "Eastern Open" moterų, jaunių, moterų dvejetą Filadelfijoje. Antrus metus iš eilės laimėjo JAV "Nationals" turnyrą Detroite. Šiame turnyre žaidė 6-se grupėse ir 5-se tapo laimėtoja. Vėl Amerikos stalo teniso istorijoje pirmas atsitikimas, kad 16-kos metų mergaitė iškovotų, tiek pergalių. 1969, 70, 71 ir 72 iškovojo šias pergales: "US Nationals", "US Eastern", 'Canadian Closed", "Canadian Open" ir eilėje kitų plataus masto turnyrų. 1968 ir 71 metais buvo išrinkta "As the most valuable player of the tournament in US Intercity". 1969 m. atstovavo Kanadą pasaulinėse stalo teniso pirmenybėse Muenchene.

1971 metais kovo mėn. Commonvealth pirmenybėse Singapure, kur dalyvavo 15 tautų, Violeta žaisdama už Kanadą laimėjo visas rungtynes. Čia ji paklupdė Anglijos meisterę Karenza Matthews ir antrąją raketę — vicemeisterę Jill Shirley. Dėl puikaus žaidimo ir pavojingų situacijų, į kurias sugebėdavo įvelti oponentes, buvo praminta "Secret Dragon". Iš šio tur-

Kinijos premjeras **Hou-En-Lai** sveikina **Violetą Nešukaitytę** priėmimo metu Pekinge, 1971 m. (Foto — Kinų Spaudos Agentūra)

Flora Nešukaitytė, Kanados rinktinės dalyvė — Canadian Exhibition turnyro metu 1973 m.

Jauniausioji **Gloria Nešukaitytė** su pirmaisiais laimėjimais.

nyro, su Kanados rinktine ji vyko į Japonijos pasaulines stalo teniso pirmenybes Nagoa mieste. Šiose pirmenybėse savo komandai daugiausia pelnė taškų, ir Kanada lentelėje išsirikiavo 16-toje vietoje. Pirmenybėms pasibaigus, kuriose ypatingai dominavo kiniečiai, Kanada pirmoji jų buvo pakviesta prieš vykstant namo apsilankyti Kinijoje ir sužaisti draugiškas rungtynes. Vėliau, taip pat buvo pakviestos Kambodijos ir JAV rinktinės. Didele dalimi šis sportininkų pakvietimas turėjo politinį-diplomatinį atspalvį. Atvykus į Canton sportininkai puikiai buvo priimti ir po vakarienės lėktuvu nuskraidinti į Pekingą. Čia vėl laukė priėmimas dalyvaujant pačiam premjerui Chou-En-Lai, kuris nemažai laiko praleido su svečiais. Vėliau, parodyta buvo garsioji kinų siena, aplankytas universitetas, mokyklos, opera ir kt. Po gero poilsio ir prie 18.000 žiūrovų buvo sužaistos rungtynės iš mišriai sudarytų, iš vyrų ir moterų, Kanados ir Kinijos komandų.Šis susitikimas Kanada—Kinija baigėsi 9:9 lygiomis, kur, Violeta laimėjo dvi ir pralaimėjo vienas rungtynes.

Tais pačiais metais sekė visa eilė kitų pergalių: — "US Eastern", "Canadian Closed" ir kt., o rudeny, kiniečių pirmajai rinktinei atvykus gastrolių į Kanadą, Amerika ir Meksika, Violeta buvo pakviesta, ir žaidė su kiniečiais parodomąsias rungtynes Ottavoje, Montrealyje, Toronte ir Vankuveryje.

1973 metų bėgyje, Violeta ypatingai daug parodė aktyvumo stalo tenise. Laimėjo JAV moterų klasėje čempionatą, tai jau ketvirtą kartą iškovotas titulas. Laimėjo ji, taip pat, žaisdama su Kanados čempionu Errol Caetano mišrių dvejetų JAV čempionatą. Iškovojo Kanados moterų meisterės vardą, tai jau aštuntą kartą laimėtas titulas, o taip pat, su tuo pačiu Errol Caetano laimėjo Kanados mišrių dvejetų meisterystę. Tarpprovinciniame - komandiniame turnyre, žaisdama su savo jauniausia sesute Gloria (11 metų Gloria pateko į Ontario rinktinę per kvalifikacines varžybas), laimėjo visas rungtynes ir Ontario rinktinė tapo Kanados čempione. 1973 m. Violeta atstovavo Kanadą antrosiose Commonvealth stalo teniso pirmenybėse Anglijoje, Cardiff - Wales. Dėka jos gero žaidimo ir patyrimo, Kanada 16 tautų žaidynėse užėmė antrą vietą. Po šių pirmenybių, su Kanados rinktine vyko tiesiai į 32-sias pasaulines stalo teniso pirmenybes, Sarajevo — Jugoslavijoje. Jau ketvirtą kartą į tokio masto pirmenybes. Asmeniškai, pasirodė gerai ir buvo rikiuojama gerų žaidėjų grupėn. Reikia nepamiršti, šiose pirmenybėse pirma karta žaidė Kanados rinktinės sudėtyje Violetos sesutė Flora Nešukaitytė, kandidate rinktinėn buvo keturiolikametė Birutė Plučaitė ir vyrų rinktinėje žaidė Paulius Klevinas, visi iš Toronto.

Pasiekus platesnio pripažinimo stalo tenise, ypatingai dažnai 1973 m. laikotarpyje buvo kviečiama interview radio programose ir televizijoje. Daug straipsnių buvo parašyta apie ją didžiojoje spaudoje.

Violeta yra baigusi St. John's Separate School ir Notre Dame High School Toronte. Dabar tarnauja Prudential Insurance Company of America, Toronto skyriuje. Jos iniciatyva ir kompanijai finansiniai remiant yra pastatytas filmas: "The Name or the Game is Table Tennis". Spalvotas filmas parodo stalo teniso įvairias žaidimo technikas, metodus, daug vaizdų iš įvairių pasaulinių stalo teniso pirmenybių ir t. t. Amerikoje ir Kanadoje šiuo filmu yra didelis susidomėjimas. Quebeko provincijoje šį filmą ruošiamasi demonstruoti prancūzų kalboje.

Už Kanadą Violeta yra žaidusi 63 kartus tarptautiniuose susitikimuose. Keturis kartus atstovavo šį kraštą pasaulio stalo teniso pirmenybėse. Išaugusi, dar ir šiandien priklauso Toronto lietuvių sporto klubui "Vyčiui", aktyviai reiškiasi žaisdama už šį klubą Toronto miesto lygoje, taip pat dalyvauja Šiaurės Amerikos lietuvių žaidynėse ir yra ilgametė lietuvių meisterė. Kaip asmuo, ji yra gana ramaus būdo ir labai tvarkinga. Darbo atžvilgiu, labai stropi, pareiginga ir sąžininga. Kaip sportininkė, ji galvoja, kad kiekvienas jaunas žmogus, greta darbo, kuriuo pelno pragyvenimą, turi turėti kitą gerą užsiėmimą, kuris papildytų ir paįvairintų kasdieninę jo buitį. Jos nuomone stalo tenisas yra viena iš tų sporto šakų, kur be didelių investacijų kiekvienam jaunuoliui prieinama ir duoda progos keliauti, pažinti žmones ir bendrauti su jais. Pati, ji sako, stalo tenisą žais ilgus metus, nesvarbu — ištekės, ar šeimos gyvenimas uždės pareigų. Paskutiniais metais Violeta aktyviai treniruoja Toronto universiteto studentus, kurie 1972 m. pirmą kartą mėgino savo jėgas pasaulinėse studentų pirmenybėse Hanoveryje, V. Vokietijoje.

Amerikos, Commonvealth ir pasaulinėse pirmenybėse Violetos Nešukaitytės žaidimą stebėję stalo teniso ekspertai sako, kad ši mergaitė, jeigu ji turėtų galimybių dažniau dalyvauti tarptautiniuose turnyruose, galėtų praleisti bežaisdama vieną kitą sezoną Europoje arba Azijoje, būtų viena iš tų iškilių žaidėjų, kurių vardas ilgai pasilieka žinomas net ir pasauliniuose sporto sluogsniuose.

Prašome
sumokėti
"MOTERS"
prenumeratą
už 1974 m.
6 doleriai metams.

LIETUVĖS MOTERYS VAŠINGTONE

GRAŽINA KRIVICKIENĖ

Marija Žadeikienė

Vašingtone ir plačiai išsimėčiusiuose jo priemiesčiuose gyvena apie pusantro šimto lietuvių šeimų, senesniųjų ir jaunesniųjų emigrantų. Lietuvės moterys vienos studijuoja, kitos dirba valdinėse ar privačiose įstaigose, augina jaunąją kartą, ar reiškiasi savo profesiniuose darbuose, meno srityje, visuomeninėje veikloje ir kitur panaudodamos savo sugebėjimus, talentus. Vienos jaučiasi jau atlikę savo pareigą šeimai ir tautai, kitos tebeduoda savo duoklę lietuvybei. Kaikurios kukliai dirbdamos yra atlikusios didelius darbus kuriuos nei laikraščiai, nei enciklopedija neatžymėjo.

Šiame savo straipsnyje norėčiau paminėti bent keletą tokių, šioje apylinkėje gyvenančių, moterų. Nebuvo mūsų spaudoje paminėtos nei Lietuvos diplomatų žmonos, kurios greta savo vyrų iškiliai atstovavo Lietuvą įvairiuose kraštuose, įvairių tautų diplomatų tarpe. Būtų labai įdomu surinkti jų atsiminimus iš to gyvenimo laikotarpio. Sužinoti iš jų pačių ir jų artimųjų asmenų jų pergyvenimus, džiaugsmus ir skausmus žengiant Lietuvai per savo kilimo, žydėjimo ir jos pavergimo laikotarpius, sužinoti buvusias nuotaikas joms gyvenant diplomatų sferose svetimuose kraštuose. Jos ar jų artimieji turėtų tai surašyti bei parinkti nuotraukų. Šiuokart paminėsiu tik čia, Vašingtone ar netoliese gyvenančias kelias moteris.

Marija Žadeikienė - Radzevičiūtė

Jauna Marija Radzevičiūtė, viena iš keturių Amerikos lietuvaičių, 1919 metais buvo nuvykusi į Paryžių dirbti prie lietuvių delegacijos. Atvykusi į Lietuvą dirbo Užsienių Reikalų Ministerijoje Kaune. Po kurio laiko ji ištekėjo už Povilo Žadeikio, kuris nuo 1935 ligi 1957 metų, buvo nepaprastu pasiuntiniu ir įgaliotu ministeriu Vašingtone. Jo darbų ir veiklos diplomatinėje karjeroje rėmėja, palaikytoja buvo jo žmona Marija. Jie turėjo daug draugų, įtakingų Amerikos visuomenės ir valdžios žmonių tarpe ir iškiliai atstovavo Lietuvą jos laisvės ir sovietinio paglemžimo laikotarpyje.

Ponia Žadeikienė - Radzevičiūtė yra gimusi Pennsylvanijoje, o šiuo metu su dukra Mirga gyvena Bethany Beach, Deleware.

Ona Kajeckienė-Vyburytė

Dabartinio Lietuvos atstovo žmona Vašingtone, ponia Kajeckienė-Vyburytė yra gimusi ir augusi Vilniuje. Ji prisimena lietuvių sunkų gyvenimą Vilniuje ir džiaugsmus, kai sostinėje buvo sudaryta Lietuvių Taryba ir paskelbtas Lietuvos nepriklausomybės atstatymas.

Universitetą ji lankė Prancūzijoje, Montpelier baigė teisių fakulteto Administracijos ir Finansų skyrių, o taip pat studijavo prancūzų kalbą ir literatūrą ir toje srityje įsigijo mokytojos teises. Grįžusi į Lietuvą kurį laiką dirbo Užsienio Reikalų Ministerijoje. Ištekėjusi už diplomato J. Kajecko gyveno įvairiuose kraštuose. Nuo 1957 m. ministeriui P. Žadeikiui mirus, J. Kajeckas Charge d'Affaires titulu eina Lietuvos atstovo pareigas Vašingtone, kur p. Kajeckienė stengiasi greta savo vyro atstovauti Lietuvą ir gražiai išlaikyti Lietuvos pasiuntinybę, šį mažą nepriklausomos Lietuvos kampelį, kurį tebepuošia Lietuvos herbas — vytis, o švenčių metu plevėsuoja Lietuvos trispalvė.

Ona Bačkienė - Galvydaitė

Ona Bačkienė-Galvydaitė yra gimusi Užpalių miestelyje, Utenos aps. Ji yra baigusi Panevėžio mokytojų seminariją ir Paryžiuje Vokiečių Kalbos Institutą. Ji yra ištekėjusi už teisės daktaro Stasio Bačkio, kuris nuo 1938 metų dirbo diplomatinėje tarnyboje Paryžiuje, nuo 1960 metų persikėlė į Vašingtoną, kur dr. Bačkis yra Lietuvos pasiuntinybės patarėju, o ponia Bačkienė eina sekretorės pareigas.

Ponia Bačkienė, kaip visuomenės veikėja reiškėsi jau Lietuvoje, o taip pat ir gyvendama svetur. 1947 m. ji atstovavo Lietuvą Entente Mondial de Femmes kongrese, dalyvavo pasaulio motinų sąjūdžio kongrese, kur darė pranešimą apie Lietuvą ir buvo išrinkta tos organizacijos tarybos nare. Ji taip pat rašo spaudoje visuomeniniais ir pedagoginiais klausimais.

Ponai Bačkiai yra išauginę lietuviškoje dvasioje du sūnus: Ričardą, kuris su šeima gyvena Prancūzijoje ir prelatą Audrį, kuris prie Vatikano, Romoje eina atsakingas pareigas.

Bronė Škirpienė-Neniškaitė

Bronė Škirpienė yra gimusi Panemunėlio valšč. Rokiškio apsk. Jai likimo buvo lemta gyventi įvairiuose kraštuose ir miestuose, ypač ištekėjus už pulkininko K. Škirpos, jį lydint audringame gyvenimo kelyje. Gimnaziją ji baigė Latvijoje — Mintaujoje, pedagoginius kursus Petrapilyje, mediciną pradėjo studijuoti Kijeve — Ukrainoje, ją tęsė Kaune, bet negalėjo baigti, nes dažniausia jai teko gyventi svetimuose kraštuose. Karo audroms siaučiant poniai Škirpienei su šeima teko gyventi Vokietijoje, Paryžiuje, Dubline (Airijoje) ir pagaliau nuo 1949 m. jie gyvena Vašingtone.

Ona Kajeckienė

Ona Bačkienė

Liudvika Jurkienė (Eurkoos)-Jančaitytė

Gimusi Jungtinėse Amerikos Valstybėse, Pennsylvanijoje, niekuomet ne-

Bronė Škirpienė

mačiusi Lietuvos, yra gražus pavyzdys, kaip galima mylėti Lietuvą su atsidavimu ir meile jai dirbti. Taip pav. 1917 m. JAV prezidentui W. Wilson paskelbus lietuvių dieną, Liudvika Jančaitytė, tada gyvenusi Ročester N. Y. pradėjo belstis į to miesto lietuvių ir nelietuvių duris ir širdis prašydama aukoti karo nualintai Lietuvai ir lietuvių tautai. 1918 m. kovo mėn. suruoštame lietuvių sąskrydyje Niujorke, ji buvo Ročesterio lietuvių delegatė, kad paremtų lietuvių tautos teisėtas aspiracijas į laisvą nepriklausomą Lietuvą.

Liudvika yra duktė mylinčių savo tėvynę suvalkiečių: motina kilusi iš Liudvinavo, tėvas iš Griškabūdžio. Jie dar vaikai būdami atvyko į Ameriką. Čia susipažino, susituokė ir įsikūrė Forest City, Pa. Pradžioje tėvas dirbo kasyklose, vėliau įsigijo krautuvę. Tėvai lietuviškoje dvasioje išaugino 8 vaikus, drausdami jiems namie kalbėti angliškai. Lietuviškų mokyklų nebuvo, bet vaikai buvo išmokyti lietuviškai melstis ir skaityti. Liudvika įsigijo gailestingosios sesers profesiją ir ilgus metus dirbo savo profesijoje. 1925 metais Lietuvos pasiuntinybėje Vašingtone susipažino su laivyno orkestro muzikantu Jurkum, už kurio ištekėjo. Liudvika išėjo pensijon, bet nežiūrint susikaupusių metų skaičiaus ji visą laiką nenuilstamai dirba įvairiose lietuvių organizacijose: Vašingtono Amerikos Lietuvių Draugijoje, Vašingtono Lietuvių Moterų Klube, ji yra abiejų Lietuvių Amerikos susivienijimų ir Vašingtono Ateitininkų draugijos narė. Ji nekartą atstovavo vašingtonietes moteris moterų klubų suvažiavimuose, nuoširdžiai lanko įvairias lietuvių ruošiamas paskaitas, šeštadieninės mokyklos parengimus, skautų Kaziuko mūges, domisi kultūriniu ir politiniu lietuvių gyvenimu ir prisideda savo darbu ir aukomis.

Reikia pastebėti, kad Vašingtono Amerikos Lietuvių Draugija buvo įkurta 1935 m. Viena iš draugijos steigėjų buvo Liudvika Jurkienė. Šioji draugija Vašingtono lietuvių kolonijoje atliko svarbų vaidmenį, apjungdama čia gyvenusius lietuvius, užpildydama socialines ir propagandines" lietuviško gyvenimo spragas, ypač tuo metu, kai kitų lietuviškų organizacijų nei draugijų čia nebuvo.

Sally Steele — Stefanija Bajorūnaitė

Sally Steele, iškili žurnalistė, mėgiama korespondentų tarpe. Pirmą kartą man teko ją sutikti, kai mes, maždaug prieš 20 metų atvykome į Vašingtoną. Jos kalba pasakyta tada Vasario 16 dienos šventės proga man paliko gilesnį įspūdį, ypač jos įdomus įterpimas Jūratės ir Kastyčio legendos. Vėl ją sutikau 1956 metais Statler viešbutyje Lietuvių Tautinės Sąjungos Antano Olio suruoštame sąskrydyje ir ten suruoštoje parodoje. Prieš kelis metus turėjau progos su ja arčiau susipažinti Baltuosiuose Rūmuose, kaip Oklahomos laikraščio atstovę.

Sally Steale

Steputė yra gimusi East Chicago. Jos motina kilusi iš Kauno, tėvas iš Vilniaus. Jie jauni atvyko į Ameriką. Pradžioje tėvas dirbo prie geležinkelių, paskui įsigijo maisto krautuvę ir lietuviškai kalbėdami šeimoje augino vaikus. Tačiau beaugdama, studijuodama kituose miestuose, Sally atitrūko nuo lietuviškos aplinkos, pamiršo tėvų kalbą.

Ji studijavo žurnalistiką Niujorke ir pradėjo reikštis toje srityje rašydama madų apžvalgas ir tomis temomis kalbėdama per NBC radio. Ji pati modeliavo madingus drabužius ir su pranešimais važinėjo po Ameriką. 1946 metais ji ištekėjo už žurnalisto Earl B. Steele, buvusio tuo metu United Press News vieno skyriaus vedėju.

1947 metais Spaudos Klube Sally susitiko su Lietuvos atstovu ministeriu Povilu Žadeikiu ir ponia. Nuo to laiko jos veikla įgavo kitą prasmę, ypač kai Lietuvos pasiutinybėje jai teko susipažinti su žymiomis Lietuvos moterimis: Smetonienė, Tūbelienė, Škirpienė. Sally su ypatingu gyvumu pasakojo savo praeities prisiminimus, kai ponia Smetonienė gyveno netoli jų — kitoje gatvės pusėje. Ji nemokėjo angliškai. Sally stengėsi su ja susikalbėti lietuviškai. Jos atmintin po truputį grįžo pamiršti lietuviški žodžiai. Įdomu, kad kartą iš Niujorko grįžęs jos vyras (airis) jai parvežė dovanų angliškai lietuvišką žodyną ir lietuvių kalbos vadovėlį. Tas knygas įteikdamas pasakė: "išmok savo tėvų kalbą ir pažink savo tautos praeitį".Sally tai vykdė su atsidėjimu ir ryžtingumu. Taip pav. norėdama padėti lietuviams pabėgėliams esantiems Vokietijoje ir sukelti

Barbora Darlys (kairėje) ir Liudvika Jurkienė

tam reikalui pinigų, 1947 metais ji suruošė madų parodą ir, susiskolinus lietuvių liaudies dirbinių, juos ten išstatė. Gautos pajamos buvo panaudotos lietuvių šalpai. JAV Kongreso moterų Klube ji skaitė paskaitą apie Lietuvą. Didelį susirinkusiųjų susidomėjimą sukėlė iš Lietuvos pasiuntinybės gauta lietuviškų lėlių kolekcija. Ir vėliau važinėdama su paskaitomis apie madas po Ameriką, nepraleisdavo progos papasakoti ir apie Lietuvos praeitį ir jos tragediją. Kartais savo paskaitas paįvairindavo pasipuošusi ji pati ir jos maža dukrelė lietuviškais tautiniais drabužiais, padainuodamos kokią lietuvišką dainelę ar pademonstruodamos liaudies šokį.

Kurį laiką ji yra buvusi Vašingtono Amerikos Lietuvių Draugijos pirmininke. Sally sudarė progos man papasakoti apie lietuvių tautosaką ir pademonstruoti lietuvių liaudies dainas plokštelėmis Takoma Park moterų klubui. Prieš porą metų ji supažindino tuometinę Vašingtono Lietuvių Moterų Klubo pirmininkę, Rūtą Penkiūnienę, su didelio prekybos centro direktore. Tuo būdu buvo gautas sutikimas ten suruošti, prekybos centro išpopuliarintą ir per radiją pranešinėtą lietuviškų margučių marginimą, apie kurį parašė ir nuotraukų įdėjo Vašingtono dienraščiai. Margučių marginimas ten buvo pakartotas su pasisekimu ir kitais metais.

Paklausta, ką jos nuomone, reikėtų daryti lietuvėms moterims, kad geriau patarnautų tautos reikalams, ji iškėlė eilę sugestijų, būtent, kad reikėtų lietuvių kultūros turtus nerodyti tik saviesiems, bet kreiptis į amerikiečių moterų klubus, bibliotekas, suruošti liaudies meno dirbinių, margučių, šiaudinukų ir kitokias parodas, duoti kanklių muzikos, liaudies šokių ir tada ten susirinkusiems nušviesti Lietuvos ir lietuvių problemas. Ką nors ruošiant iš anksto skambinti Vašingtono ir apylinkių laikraščių moterų skyrių redaktoriams, pabrėžiant, kad bus galimybių padaryti įdomių nuotraukų. Po kelių dienų pakartoti pranešimą ar asmeniškai nuėjus pakviesti, sudominti spauda. Moterims įvairiomis progomis dėvėti tautinius drabužius, jie atkreipia visų dėmesį. Tatai praktikuoja ir kitų tautų moterys. Ji visuomet sutinka padėti sudarant reikalingus ryšius ar prisidedant savo praktiškomis sugestijomis.

Barbara Darlys — Bronė Bernotaitė (Drangelienė)

buvusi operos solistė, gražia lietuviška tarsena, skambiu balsu jau keliolika metų kasdien prabyla į pavergtos Lietuvos žmones per Amerikos Balsą pradėdama lietuviškos programos transliaciją: "Amerikos Balsas kalba į Lietuvą". Ji yra Vašingtono Amerikos Lietuvių Draugijos pirmininkė, virš dešimt metų einanti tas pareigas. Kas metai draugijos suruoštus Vasario Šešioliktosios — Lietuvos nepriklausomybės minėjimus Barbara gražiai ir elegantiškai praveda pristatinėdama garbės svečius atvykusius į minėjimą, parinkdama pagrindinius kalbėtojus, sudarydama šventišką ir pakilią nuotaiką.

Barbara yra gimusi Angilijoje, Glasgow. Maža būdama su tėvais atvyko į Ameriką. Savo vaikystėje jau dainuodavo lietuviškas, iš mamytės išmoktas daineles. Paūgėjus, pradėjo mokytis dainavimo. Savo talentu išsiskyrė iš savo bendramokslių. Dainų konkurse Barbara laimėjo stipendiją studijuoti dainavimą Čikagos konservatorijoje. Savo balsą ji lavino pas žinomus pedagogus-dainininkus. Vėliau General Federation of Music Clubs konkurse, kuriame dalyvavo apie 1000 dainininkų, ji laimėjo pirmą vietą ir buvo pakviesta debiutuoti Čikagos Grand Opera, Giacondos rolėje. Kaip dainininkė-solistė ji dalyvavo pirmoje Pasaulio Lietuvių Kongreso programoje. Neatsisakydavo dalyvauti ir kituose lietuvių parengimuose. Ji koncertavo Vilniuje, Rygoje ir kitur. 1935-1936 metais lankėsi Lietuvoje, Kaune, Valstybės teatre dainavo Aidos operoje.

Regina Viliamienė

Birutė Saldukienė

Elena Mažeikienė

Regina Viliamienė-Norvaitytė,

gimusi Rokiškio apylinkėje, augo ir brendo Ukmergėje. Nuo pat vaikystės ji mėgo gamtą. Grybaudama, uogaudama išvaikščiojo Šventosios pakrantes, apylinkės miškelius. Tie, toli paliktos gimtinės vaizdai: spalvingi rudenys, upeliai, miškeliai, pievų žolės, gėlių žiedai išlikę atmintyje prabyla jos paveikslu kukliai, širdingai kaip ir pati Regina. Ir štai Vašingtone tuos rudenius, smilgas, alyvų žiedus, grybų pintines, ji paberia drobėje. Mes juos matome parodose, nes ji su savo alieiniais darbais dalyvauja ne tiktai Vašingtono prekybos centruose, parkuose ruošiamose parodose laimėdama premijas, bet savo paveikslais atkreipia dėmesį ir Vašingtono Kongreso Bibliotekos tarnautojų-menininkų suruoštose parodose. Ji dalyvauja ir grupinėse lietuvių dailininkų parodose ruošiamose Niujorke Vasario Šešioliktosios proga.

Jos vyras, geografas Vladas Viliamas prieš porą metų mirė. Lietuviškoje dvasioje bei aplinkoje išaugęs sūnus, baigęs inžinerijos mokslus, šiuo metu atlieka karinę prievolę. Regina atliekamu nuo tarnybos laiku, gražiai tvarko savo namelį, kiemą ir dalyvauja lietuvių parengimuose. Nedaug to laisvo laiko ji turi, bet jos darbštumo dėka, drobėje išsiliejęs ilgesys, užpildo vienatvę. Ji jau dvylika metų dirba konbreso bibilotekoje.

Birutė Saldukienė - Tijūnaitytė,

yra gimusi Vilniuje. Tėvams už lietuviškumą nukentėjus nuo lenkų, su šeima teko persikelti į Lazdijus, Marijampole, o vėliau apsigyventi Kaune.

Nuo mažens Birutė domėjosi gamta. Sudarinėjo augalų, sraigių, drugelių rinkinius. Jai lankant Kėdainių gimnaziją, tuo metu ten mokytojaves gamtininkas - kraštotyrininkas Jurgis Elisonas puoselėjo jos palinkimus, padarė įtakos tolimesnėms studijoms. Birutė įstojo į V. D. Universiteta Kaune, Gamtos-Matematikos fakultetą. Universitetą baigė Vilniuje 1942 metais, įsigydama diplomuotos geologės vardą. Įdomu pastebėti, kad Birutė ne tiktai gimė Vilniuje, ji ten baigė universitetą, ten ištekėjo ir ten gimė jos vyresnioji dukrelė.

Birutė anksti pradėjo rašinėti, skaityti referatus. Laikui bėgant jos straipsniai augo kokybės ir kiekybės atžvilgiu. Kai jai studijuojant geologinėje tarnyboje vyko tyrinėjimai lau-

kuose, ji ta proga parašė kelis rašinius, tarp kurių įdomią Lietuvos gręžinių gliacialinės apžvalgą (1940 m.), redagavo pirmojo lietuvių-latvių geologų suvažiavimo darbus.

Žymesnieji Birutės Saldukienės darbai: paskaitos, straipsniai, studijos. JAV pradėjo reikštis, kai pradėjo dirbti Vašingtone paleogeografinių tyrinėjimų srityje. Vien Lietuvių Enciklopedijai yra parašiusi apie 200 straipsnelių iš savo profesinės srities. Ji dalyvauja geologų suvažiavimuose, aktyviai reiškiasi lietuvių gyvenime, yra narė Lietuvių Moterų Klubo, Lituanistikos Instituto, L. B. Vašingtono Tikslių jų Mokslų draugijos, PLIAS, ALIAS ir kt. skaitydama įdomias paskaitas paįvairintas brėžiniais, skaidrėmis draugijų susirinkimuose, pav. apie žemės plutos gręžimą, gintarą, apie 1971 m. geologų simpoziumo darbus ryšium su žemės drebėjimais ir kt. 1973 m. Antrame Mokslo ir Kūrybos simpoziume Čikagoje ji turėjo pranešimus apie priešistorinius tvanus Lietuvoje ir apie pirmąjį tarptautinį evoliucinės ir sistematinės biologijos kongresą. Taip pat praeitais metais Birutės Saldukienės ir J. T. Dutro darbas — "Permian Paleogeography of the Arctic" buvo paskelbtas anglų kalba, Jour. Research U. S. Geol. Survey.

Birutės ir jos vyro Igno pastangomis, jų dukrelės augdamos dalyvavo įvairiose lietuvių jaunimo organizacijose. Jie visi keturi yra aplankę žymiausius gamtos fenomenus Amerikoje ir Vakarų Europoje.

Elena Mažeikienė - Jauniškaitė,

kilusi iš Kauno. Perėjusi Vokietijoje tremtinių stovyklas, atvyko į Ameriką, o prieš 18 metų persikėlė gyventi į Vašingtoną su tėvais, vyru okeanografu Dr. Povilu Mažeika ir dukrele Jūrate. Sūnus Gediminas gimė Vašingtone. Abu vaikai gražiai kalba lietuviškai, savo pareigingumu ir gabumais pasižymėjo ne tiktai lietuviškoje, bet ir Amerikos mokyklose. Elenos Mažeikienės motina, patyrusi mokytoja, dukters Elenos padedama, savo namuose davė pradžią Vašingtono lituanistinei mokyklai.

Elena Mažeikienė pamažu įsitraukė į namų pirkimo-pardavimo prekybą. Ji savo biznį ištvermingai ugdė. Nemaža Vašingtono lietuvių jai tarpininkaujant pirko ar pardavė savo namus. Ji yra viena iš pirmųjų moterų Vašingtone priimta į nekilnojamo turto prekybos profesinę organizaciją, kaip "broker". Dabar jos įstaiga — "Gey Realestate" su keliolika pardavėjų ir tarnautojų yra įsikūrusi netoli Kapitolijaus. Toje vietoje (Capitol Hill), prieš keletą metų siautusios rasinės ir socialinės bangos sunaikino daug namų. Elena Mažeikienė ėmėsi tų nuniokotų, istorinių senų namų atstatymo, išlaikant jų senobinį stilių. Toksai namų pirkimo ir jų atstatymo darbas, reikalauja daug sugebėjimo ir apsukrumo, yra vienas iš nedaugelio moterų užsiėmimų, tačiau Elenai jis sėkmingai vyksta.

Be savo profesinio darbo, Mažeikienė randa laiko reikštis ir lietuviškoje visuomeninėje veikloje. Ji yra Vašingtono Lietuvių Moterų Klubo narė ir 1969-1971 m. buvo to klubo pirmininkė. 1970 metais ji puikiai atstovavo lietuves moteris Tarptautiniame General Federation of Women's Clubs organizacijos suvažiavime, sudominusi suvažiavimo dalyvius gražiu tautiniu kostiumu, savo pasirodymais su delegatėmis ir skaityta paskaita apie Sovietų pavergtą Lietuvą. Tasai jos įspūdingas pranešimas buvo patalpintas GFWC organizacijos leidžiamame žurnale.

Jos manymu, lietuviški klubai turėtų daugiau iškelti lietuvių siekimus, nes dalyvaujant tokioje milžiniškoje moterų klubų konferencijoje kaip GFWC, tos rūšies veiklai yra labai palankios sąlygos, kurios vargu ar yra pakankamai išnaudojamos.

* * *

Kriaučialiūnų vardo A. L. Montessori Vaikų Nameliai šiais metais švenčia savo dešimtmetį, ta proga buvo suruoštas banketas. **Adelė Izokaitienė,** draugijos pirmininkė, einanti tas pareigas jau ketvirti metai, sveikina svečius.

Solistės A. Stempužienė ir **D. Stankaitytė** išpildė pagrindines roles naujai pastatytoje liet. operoje — Verdi "Kaukių Balius", kurios premjera įvyko Čikagoje.

Skaučių seserija surengė ir globojo jaunųjų menininkų grafikos parodą Čikagoje (1973. 12. 7 d.), kurią atidarė **vyr. s. L. Milukienė.** Su savo kūryba dalyvavo: Dalia Aleknienė, Irena Mitkutė, Zita Sodeikienė.

Vaikų Namelių auklėtiniai, su auklėtoja **Dana Puodžiūnienė,** šoka tautinius šokius Vasario 16 proga.
(Nuotr. Vl. Juknevičiaus)

Putnamo Seselių rėmėjų valdyba surengė dail. **Adomo Galdiko** kūrybos parodą, kuri įvyko Čiurlionio gal., Čikagoje (12. 3. 1974). Parodos atidarymo metu kalba vald. pirm. **Marija Remienė** (dešinėje); Vyres. Ses. **Margarita Bareikaitė** (viduryje) ir kiti svečiai (Nuotr. D. Vakarės)

• Madų ir grožio pasaulis

VEDA I. KAIRIENĖ

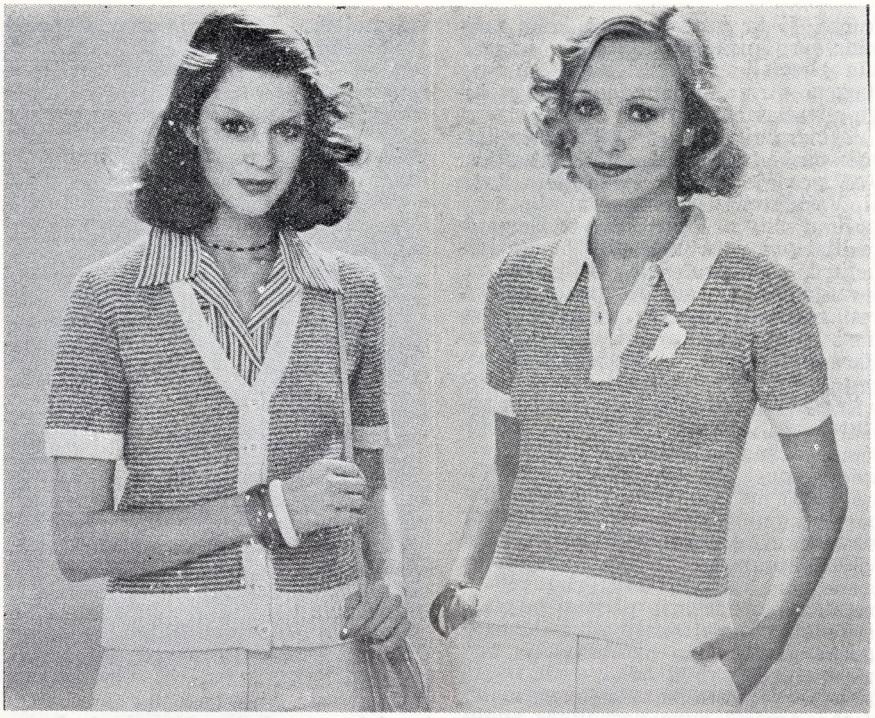

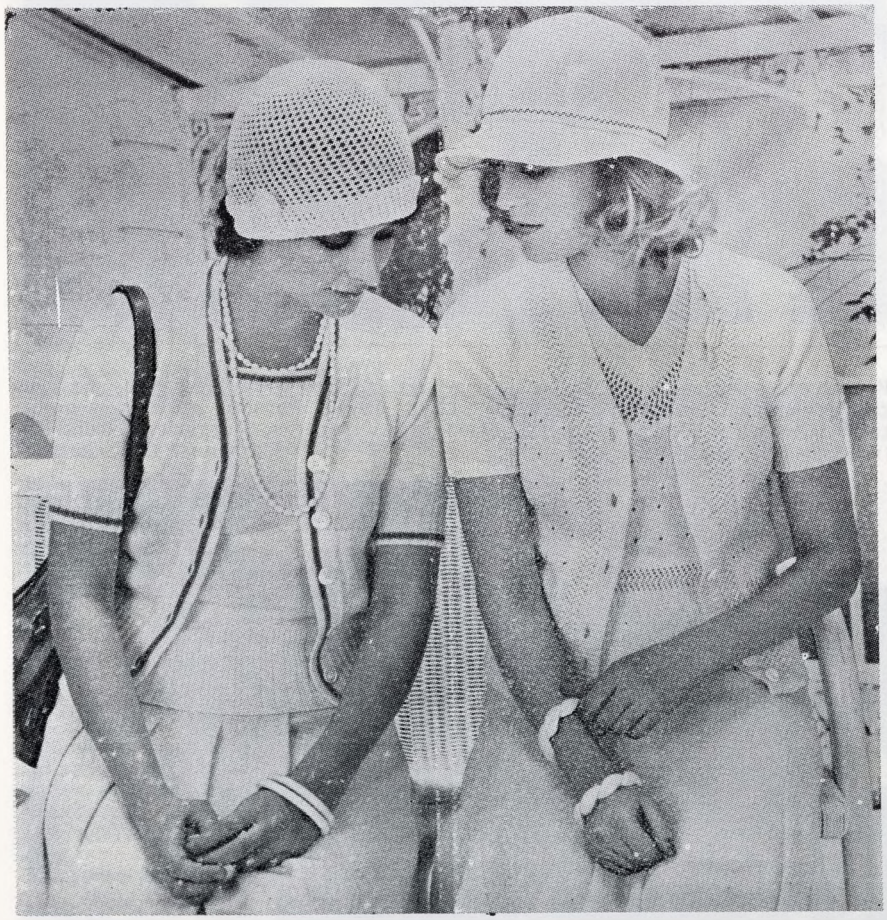

• Šeimininkių kampelis

VEDA L. MURAUSKIENĖ

Kiaušinių kotletai

5 kiaušiniai, 2 virtos bulvės, 2 šaukštai grietinės, džiuvėsėlių. 3 uncijos sviesto, pipirų, svogūnų laiškų, arba 1 svogūnas, druskos.

4 kiaušinius išvirti ir smulkiai sukapoti. Bulves nulupti ir sumalti. Įmušti 1 kiaušinį, sudėti grietinę, smulkiai supjaustytus svogūnų laiškus ar svogūną pakepintą svieste. Viską gerai išsukti, padaryti nedidelius kotletus, apvolioti džiuvėsėliais ir iškepti svieste.

Prie kiaušinių kotletų tinka grietinė arba šviežį agurkai su grietine. Valgoma su juoda ar balta duona.

Troškinta vištа su bruknėmis

Vištа, puodukas bruknių košės, 3 uncijos sviesto, pipirų, petražolių, lauro lapelių, kmynų, mėtų, druskos, rūgusio pieno ar išrūgų, 1 svagūnas, 2 puodukai vandens.

Išdarinėtą vištą 2 val. pamirkyti išrūgose. Po to įtrinti druska ir apkepinti riebaluose iš abiejų pusių iki rusvos spalvos. Į puodą supilti riebalus, kuriuose kepė mėsą, dėti paruoštą vištą, prieskonius, užpilti vandeniu ir troškinti, kol mėsa bus minkšta.

Ištroškintą vištą supjaustyti gabaliukais, užpilti skysčiu, kuriame buvo troškinama ir palaikyti 15-20 minučių. Paskui sudėti į lėkštes, ant kiekvieno gabaliuko uždėti bruknių košės (ji gali būti virta su obuoliais, kriaušėmis, slyvomis). Aplinkui papuošti marinuotomis kriaušėmis, obuoliais ar slyvomis.

Aguonų pienas

Puodukas aguonų, 2-3 puodukai virinto vandens, cukraus pagal skonį.

Nuplautas bei nuvarvintas aguonas sudėti į grūstuvą ir gerai sugrūsti, kad aguonų košelė pasidarytų balta. (Aguonas galima 3-4 kartus permalti pro tankesnį sietelį).

Sumaltas arba sugrūstas aguonas praskiesti virintu vandeniu ir pasaldinti.

Aguonų pienas duodamas prie įvairių kisielių, pyragaičių, iš jo galima virti sriubas.

Morkų kisielius

1 svaras morkų, cukraus pagal skonį, citrinos rūgšties, truputį vanilės, pagal reikalą krakmolo (kokio tirštumo norima).

Morkas nuskusti, nulupti ir užpylus vandeniu išvirti. Paskui jas smulkiai sutarkuoti, sudėti į tą patį vandenį, kuriame virė, įberti cukraus, citrinos rūgšties, vanilės ir pavirinti kelias minutes. Po to supilti krakmolą praskiestą šaltu vandeniu ir maišant užvirinti.

Prie morkų kisieliaus galima duoti grietinėlės, pieno arba uždėti rūgštokos uogienės.

Šis kisielius savito skonio, maistingas.

"Žemaitiška trobelė" meduolis

4 kiaušinio tryniai,
3 šaukštai ištirpinto sviesto,
4 šaukštai medaus,
3 šaukštai cukraus,
3 šaukštai grietinės,
1 šaukštelis malto cinamono,
šaukštelis imbiero, gvazdikėlių, muškato,
4-5 puodukai miltų,
½ šaukštelio sodos,
1 šaukštas deginto cukraus.

Į padegintą cukrų dėti sviestą, medų, prieskonių, užvirinti ir suberti sodą.

Trynius ištrinti su cukrum, sudėti grietinę, atvėsintą medų su prieskoniais, miltus. Viską gerai išminkyti, atšaldyti ir iš tešlos daryti žemaitišką trobelę.

Medauninką kepti nekarštoje krosnyje.

Bulvių tortas

6 didelės, išvirtos bulvės,
14 uncijų sviesto (400 g.),
9 uncijos cukraus (250 g.),
4 kiaušiniai,
11 uncijų miltų (300 g.),
migdolų, ekstrakto.

Bulves išvirti su lupenomis, nulupti, stambiai sutarkuoti ir dviem šakutėm atsargiai maišant, sudėti miltus, ištirpintą sviestą, su cukrum ištrintus trynius ir paskiausiai išplaktus baltymus. Atsargiai išmaišyti, įlašinti kelis lašus migdolų ekstrakto ir tešlą supilti į paruoštą formą. Kepti vidutinio karštumo krosnyje.

Iškeptą tortą puošti vaisiais, išvirtais cukraus sirupe (geriausia tinka slyvos ir kriaušės).

Šis tortas savotiško skonio. Prie jo tinka mėtų arbata.

Mėtų arbata

Mėtas užpilti verdančiu vandeniu ir pavirinti. Perkošus, arbatą duoti moliniuose puodeliuose su gabaliniu cukrum.

Sausainiai "šakotės"

10 kiaušinių,
10 šaukštų cukraus,
10 šaukštų sviesto,
8 šaukštai miltų,
2 šaukštai krakmolo,
vanilės.

Kiaušinio trynį, šaukštą cukraus ir šaukštą sviesto sukti, kol pasidarys balsvos spalvos. Po to vėl dėti trynį, šaukštą cukraus, šaukštą sviesto ir sukti iki purios masės, kol bus sudėti visi kiaušiniai, cukrus, sviestas. Gerai išplakus baltymus įmaišyti su miltais bei vanile, sudėti į išsuktą trynių masę ir viską išmaišyti. Kepti prieš degančią krosnį, ant "baumkucheno" volelio pilant paruoštos masės (volelį reikia sukti).

Sausainėliai yra gražios formos, skanūs, juos galima ilgai laikyti. "Šakotės" Žemaitijoje kepamos didelių švenčių, jubilėjų progomis.

* * *

Krapų padažas

¼ puoduko kapotų krapų,
3 šaukštai majonezo,
2-3 šaukštai balto vyno (rūgštaus),
tarkuotų svagūnų, baltų pipirų.

Išmaišyti majonezą su vynu, viską sudėti ir dar kartą išmaišyti. Tinka prie šaltų mėsų.

Zucchini

1 svaras zucchini,
⅛ svaro sviesto,
1 šaukštas kapotų riešutų (walnuts),
1 pokelis petražolių.

Zucchini nuplauti, supjaustyti riekelėm ir apie 20 min. pavirti pasūdytame vandenyje. Nusausintus zucchini užpilti lydytu sviestu, pabarstyti riešutais ir kapotom petražolėm. Tinka prie kumpio, kiaušinių, maltos mėsos patiekalų ir pan.

Kumpio ir grybų apkepas

1 svaras grybų (šampinjonų),
1 svaras šviežio kiaulienos kumpio,
1 šaukštas sviesto,
1 puodelis saldžios grietinėlės
5 kiaušiniai,
¼ svaro tarkuoto Ementalio sūrio.

Į sviestuotą kepimo formą sudėti nuvalytus, bet nepjaustytus grybus

ir mažais ketvirtainiais šmotukais pjaustytą mėsą. Kiaušinius, grietinėlę ir sūrį išplakti ir užpilti ant mėsos ir grybų. Kepti krosnyje, kol gražiai pakils ir paviršius pasidarys kietas (apie 30 min.).

Obuoliai su medum

(1 porcija)

2 šaukštai tamsaus medaus (eglių),
2 rūgštūs obuoliai,
2 stikleliai "Kirsch Wasser",
1 šaukštelis pakepintų riešutų ar migdolų,
1 šaukštas plakamos grietinėlės.

Medų keptuvėje pakepinti (kol pradės rūkti), sudėti pjaustyto obuolio šmotukus ir sumažinus temperatūrą patroškinti, atsiradusį skystį nupilti. Obuolius užpilti alkocholiu ir uždegti, pabarstyti kapotais riešutais, ant viršaus uždėti plaktą grietinėlę.

Veršienos kepenys

1½ svaro šviežių veršienos kepenų,
2 šaukštai sviesto,
2 svogūnai,
1 šaukštas miltų,
saldžios grietinėlės, krienų, garstyčių, druskos, pipirų.

Kepenis nuvalyti (nuimti plėvę) ir supjaustyti labai plonomis riekėmis. Keptuvėje pakepinti pjaustytą svogūną ir sudėjus kepenis gerai apkepinti stiprioje temperatūroje. Baigus kepti pabarstyti druska ir pipirais. Nusausintas kepenis sudėti į indą, iš nusunkto skysčio paruošti sekantį padažą: įdėjus miltų, saldžią grietinėlę, druską, pipirus, garstyčias ir krienus (pagal skonį) dar kartą viską gerai pavirinti ir užpilti ant kepenų. Kaip priedas tinka keptos bulvės ir salotos.

Kimšti agurkėliai

Mažus agurkėlius nulupti ir keletą minučių apvirinti verdančiame vandenyje, nupjauti abu galus, išimti sėklas ir vidų prikimšti grietininiu sūriu. Palaikyti šaldytuve, kai atšals pjaustyti riekelėmis, užpilti želatina ir vėl laikyti šaldytuve, kol sustings. Tinka prie kokteilių ir šaltų užkandžių papuošimui.

Alyvos su lašinukais

Lašinukus (bacon) truputį apkepinti, įvynioti po vieną alyvą (be kauliuko), persmeigti pagaliuku ir gerai apkepinti.

Maži užkandžiai

3 riekės lašinukų (bacon),
5 riekelės baltos (toast) duonos,
2 kiaušiniai,
4 šaukštai grietinės,
sviesto, druskos, pipirų, tarkuoto parmesano sūrio.

Nupjauti duonos plutą, patepti sviestu ir perpjauti pusiau. Lašinukus pakepinti ir supjaustyti. Kiaušinius ir grietinę išplakti, sudėti lašinukus, sūrį ir prieskonius, viską sumaišyti ir uždėti ant duonos. Karštoje krosnyje kepti keletą minučių, kol gražiai paruduos.

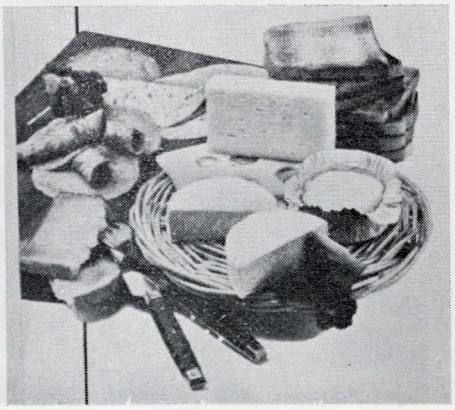

• Atsiųsta paminėti

Paedagogische Miniaturen — Joseph Ehret; 80 psl. 1974 m. išleista — Baselyje, Šveicarijoje.

Prisikėlimo žmonės — Kazimieras Barauskas; a.a. kun. K. Barausko pamokslų rinkinys; 219 psl.; kaina — 4 dol.; išleista draugų aukomis; spausdino "Draugo" spaustuvė.

Noted Scholars of the Lithuanian Language — Biographical Sketches — **A. Sabaliauskas;** 168 psl.; išleido Akademinės Skautijos Leidykla ir Dept. of Slavic Languages, Pennsylvania State University.

Septyni Saulės Patekėjimai — Julija Švabaitė-Gylienė; eilėraščių rinkinys; 78 psl.; kaina — 3.50 dol.; išleido Ateities Literatūros Fondas, Literatūros serija Nr. 8; viršelis ir vinjetės **Danguolės Stončiūtės.**

Indijos Religinė Išmintis — Vyt. Bagdanavičius; atspauda iš "Draugo" 1969-1970 m.

Out of the Depths; Christ Behind Wire; Chronicle of the Catholic Church in Lithuania; published by the Lithuanian Roman Catholic Priests' League of America; viena knygelė kainuoja 1 dol. (už 5 — 2.50 dol).

Karūna — Anatolijus Kairys, istorinė triologija — poema (Mindaugo epocha 1237-1268); išleido knygų leidykla Dialogas 1974 m.; iliustravo **Dalia Rėklytė-Aleknienė;** tiražas 1000 egz., kaina 4.50 dol.; 312 psl.

Amazonės Džiunglėse — Jose Eustasio Rivera; išvertė **P. Gaučys;** 355 psl., kaina — 6 dol.; išleido Lietuviškos Knygos Klubas; aplankas **dail. Sutkuvienės.**

Dvi spalvingai iliustruotos knygelės vaikams; autorė **Janina Narūnė, 1. Lineliai** — 23 psl.; dailininkė **Zita Sodeikienė;** JAV LB Švietimo Tarybos leidinys; kaina ir tiražas nepažymėta. **2. Miško Viešnia** — 23 psl.; dailininkas — **Vincas Aleksandravičius;** Jaunimo Bibliotekos leidinys R.N. 26; tiražas 1000 egz., kaina — 1.50 dol. Gražiai išleistos knygelės, puiki dovana mūsų mažiesiems. Spausdino saleziečių spaustuvė Romoje.

Diemedžio Paunksmėje — Alfonsas Tyruolis — sonetai; viršelis **dail. A. Sutkuvienės;** 34 psl., kaina — 2 dol.; Šaltinio leidinys 15 nr. 1974 m.

Lietuvių Literatūros Istorija — I tomas (nuo Mažvydo iki Maironio) — **Pranas Naujokaitis;** 606 psl., tiražas 1000 egz., kaina — 10 dol.; JAV LB Kultūros Fondo leidinys.

Vaikučio džiaugsmas — Grasė Petrėnienė; spalvuota - iliustruota knyga vaikams; 96 pusl.; kaina — 5 dol.; iliustracijas paruošė autorė; spausdino Saleziečių spaustuvė Romoje; knygą išleido P. Petrėnas, Kanadoje, 1973 m.

Pupučio pasauliukas — Ona Mikailaitė; iliustruota, autorės piešiniais, knyga vaikams; 141 pusl.; kaina — 4, 50 dol. Išleido N. P. M. Seserys, adresas: Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn. 06260, U. S. A.

Lietuvių Dienos, mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas lietuvių ir anglų kalbomis. Redaguoja redakcinė kolegija: D. Mackialienė, Pr. Gasparonis ir V. Prižgintas. Anglų k. red. A. Miliukas. Atsk. nr. kaina 90 ct., metinė prenumerata $9. Adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, CA 90029.

Eglutė — iliustruotas vaikų žurnalas; redaguoja ir leidžia N. P. M. Seserys, Putname; išeina kas mėnesį, metinė prenumerata $5; adresas: Eglutė — Immaculate Conception Canvent, Putnam, Conn. U. S. A. 06260.

Ateitis — Lietuvių Katalikiško Jaunimo žurnalas; redaktorius — kun. J. Staškevičius, 941 Dundas St., W. Toronto, 3, Ont. Canada, administratorius — J. Polikaitis, Ateitis, 7235 S. Sacramento Avenue, Chicago, Ill. 60629, U. S. A.; prenumerata metams $7.00.

Moterų Dirva — L. R. K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; adresas — 3005, U. S. A. prenumerata metams — $2.50 Amerikoje, kitur — $3.

GARBĖS PRENUMERATOS

Adomaitienė O., Canandaigna, N.Y., Arvydienė B., Elgin, Ill., Adomaitienė O., Jamestown, North Dakota, Baltuonienė J., LaSalle, P. Que., Bičiūnaitė G., Chicago, Ill., Bilaišienė D., Chicago, Ill., Briedienė B., Chicago, Ill., Bukšnienė A., Omaha, Nebr., Bumbulienė M., Toronto, Ont., Bušinskienė S., Toronto, Ont., Čegienė V., Hamilton, Ont., Čiuprinskienė A., Windsor, Ont., Didžiulienė S., Chicago, Ill., Diminskienė E., Chicago Ill., Galeckienė E., Eden, Ont., Genčiuvienė A., Toronto, Ont., Grižienė A., Waukegan, Ill., Jankauskienė L., Mountainside, N.J., Jokšienė M., London, Ont., Kalesinskienė H., N. Britain, Conn., Jusienė O., Worcester, Kaknevičienė J., Toronto, Ont., Keršienė D., Toronto, Ont., Kielienė E., Burbank, Ill., Kirvaitienė O., Toronto, Ont., Krasauskienė E., Chicago, Ill., Kriščiokaitienė A., Toronto, Ont., Kšivickienė A., Dundas, Ont., Laurinavičienė M., Hamilton, Ont., Lenkauskienė M., Pepper Pine, Ohio, Lukienė A., Toronto, Ont., Mačienė A., Downers Grove, Ill., Maletienė A., Chicago Ill., Mališauskienė E., Dorchester, Mass., Matulionienė O., Plattsburg, N.Y., Miklaševičienė A., Chicago, Ill., Mikonienė M., Richmond HTS, Ohio, Navickienė N., Gulfport, Fla., Patkauskienė D., Chicago, Ill., Palipavičienė A., Juno Beach, Fla., Pupienė Z., Chicago, Ill., Raišienė J., Chicago, Ill., Rakauskienė J., Toronto, Ont., Ramūnienė M., Ottawa, Ont., Raulinaitienė V. B., American Lake, Pa., Raubienė L., Grand Rapids, Mich., Razmienė E., Joliet, Ill., Rimkuvienė M., Vittoria, Ont., Rudokienė B., Tillsonburg, Ont., Sajienė J., Warren, Mich., Sakalienė V., Chicago, Ill., Sakalienė S., Chicago, Ill., Sakavičienė E., Hamilton, Ont., Šaulienė M., Peterson, N. J., Saulienė M., Paterson, N. J., Savinienė M., Great Neck, N.Y., Sidrienė G., Streator, Ill., Skripkutė L., Hamilton, Ont., Stankaitienė I., Chesterland, Ohio, Stark B., Santa Monica, Calif., Stoškienė M., Chicago, Ill., Stulginskienė L. Toronto, Ont., Švelnienė D., Ansonia, Conn., Tonkūnienė O., Waterbury, Conn., Urbonienė S., Detroit, Mich., Vidžiunienė D., Chicago, Ill., Viskontienė D., Cumberland, B.C., Žaldokienė A., Weston, Ont., Žilionienė A., Cleveland, Ohio, Žilvitienė M., Tillsonburg, Ont., Žilvytienė A., Mount Hope, Ont., Žumbakienė S., Chicago, Ill.

ŽURNALUI AUKOJO

$31.00 — Staynerio - Wasagos apylinkių moterys.

$30.00 — L.M.K.F. Waterburio Klubas, Waterbury, Conn.

$25.00 —L.K. Moterų Draugijos Hamiltono skyrius, Hamilton, Ont.

$10.00 — Aleksonienė Č., Braintree, Mass.

$6.00 — Leonienė I., Palos Park, Ill.

$5.00 — Dunderienė V., Toronto, Ont., Genčiuvienė A., Toronto, Ont., Modestavičienė F., Cleveland, Ohio, Spykers A., Guildford, Australia.

$4.00 — Balynienė V., Dearborn Mich., Čeponienė S., Toronto, Ont.

$3.00 — Adamonienė P., Omaha, Nebr., Čepaitienė B., Etobicoke, Ont., Gugienė E., Hamilton, Ont., Jančiukienė B., Winnipeg, Man., Kalnietienė J., Baltimore, Md., Mozūras B., Montreal P. Que.

$2.00 — Arštikienė M., Cicero, Ill., Butkuvienė P., Euclid, Ohio, Čepaitienė V., Chicago, Ill., Čepukienė, B., Pickering, Ont., Dačienė A., Dorchester, Mass., Dalindienė V., Toronto, Ont., Dapšienė E., Omaha, Nebr., Deksnienė A., Hamilton, Ont., Girdžiūnienė S., Union Pier, Mich., Jakutienė P., Dorchester, Mass., Januškienė A., Milton, Mass., Kižienė A., Chicago, Ill., Linkevičienė Z., Oakville, Ont., Lukošienė B., Langton, Ont., Mickevičienė M., Chicago, Ill., Mikulienė U., Westchester, Ill., Namickienė E., Highland, Ind., Sekonienė T., Stayner, Ont., Šenferienė M., Toronto, Ont., Šeputienė O., Detroit, Mich., Simonaitienė B., Detroit, Mich., Sisienė J., Union, N.J., Stančienė G., Mount Vernon, N. Y., Stankevičienė M., Leederville, Australia, Šviežikienė E., Val Caron, Ont., Trumpauskienė M., Grand Rapids, Mich., Vaičiulienė E., Pembroke, Ont., Vindašienė E., Delhi, Ont., Vingelienė A., Omaha, Nebr., Viskantienė G., Chicago, Ill., Žiedonienė S., Willoughby, Ohio.

$1.00 — Ažubalienė O., Toronto, Ont., Brazlauskienė J., London, Ont., Čiakienė E., E. Chicago, Ind., Dobrovolskienė V., Chicago, Ill., Garbauskienė K., Great Neck, N.Y., Gatautienė J., Sudbury, Ont., Genčiuvienė A., Chicago, Ill., Grušienė A., Wawa, Ont., Gudienė V., Chicago, Ill., Gureckienė M., Waterbury, Conn., Heningienė Z., Detroit, Mich., Juosaitienė J. Hamilton, Ont., Juršėnaitė G., Chicago, Ill., Kavaliauskienė T., Redford, Mich., Lapienienė V., Delhi, Ont., Laureckienė P., Delhi, Ont., Mikelėnienė V., Otterville, Ont., Misevičienė V., Toronto, Ont., Narkevičienė D., Cambridge, Mass., Petrušaitienė S., Racine, Wisc., Racevičienė N., Islington, Ont., Ramanauskienė E., Chicago, Ill., Narbutienė V., Chicago, Ill., Rekešienė O., Butler N.J., Sadauskienė J., Oak Park, Ill., Šimanskienė L., Cicero Ill., Šliažienė J., Chicago, Ill., Stančikienė Z., Toronto, Ont., Stepanienė A., Edwardstown, Australia, Sukauskienė O., Toronto, Ont., Tocilauskienė V., Chicago, Ill., Žemaitienė I., Islington, Ont.